

TÖÖLISKOJA TEATAJA

TÖÖLISVANEMATE JA NÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

MÄRTS 1938

Nr. 3

2. AASTAKAIK

SISU: 1. A. Renning: Millele loota? 2. Aug. Gustavson: Palgaline puhkus. 3. I. Rebane: Ratsionaliseerimine. 4. A. R.: Riigivolikogu valimised ja tööliskond. 5. L. Johanson: Töölisvanem ja tööstur. 6. A. Petrov: Kas riigi majandusnõukogu elustatakse? 7. J. Mihkelson: Tekstiiltöölise organiseerimisest provintsis. 8. A. Saul: Ületunnitööde tasumisest raudteel. 9. O. M.: Kas ja millal on tulemas uus majanduskriis? 10. A. P.: Klaasipuhujate palga-probleem. 11. Linnatöölise pensioniküsimus. 12. Ülevaade Tööliskoja tegevusest. 13. Välismaalt. 14. Ühistegevusnurk. 15. Uusi sotsiaalseadusi. 16. 40-tunniline töönädal. 17. Käitiste elu. 18. Mitmesugust. 19. I. Rebane: Nõuandenurk.

„Tööliskoja Teataja“ levitamise kuu

20. märtsist 1938. a. kuni 20. aprillini 1938. a. toimub „Tööliskoja Teataja“ levitamise kuu. Selle eesmärgiks on „Teataja“ lugejate arvu tõstmine vähimalt 2000-ni.

V töölisvanemate ja koja valijameeste üleriiklik konverents tunnistas „Tööliskoja Teataja“ ainsaks töölisnõukogude häälkandjaks. Seepärast peaksid töölisnõukogud ühisele asjale käed külge panema.

Võetagu tööliskoosolekutel vastu resolutsioone, milles tunnistatakse tarviliseks „Tööliskoja Teataja“ tellimine tööliste! Asugu töölisnõukogud tellijate kollektiivide organiseerimisele ja üksiktellijate hankimisele!

Kõige suurema tellijate kollektiivi organiseerijale ja kõige suurema arvu üksiktellijate hankijale Tööliskoja juhatus on määranud auhinnad.

Toetage ühist asja!

Jõudu tööle!

„Tööliskoja Teataja“ toimetuse.

VÄSITAVA PÄEVATÖÖ JÄRELE

PAKUB

„Päevaleht“

JÄLLE UUT JA HUVITAVAT

„LASTE RÕÕM“ ON LASTELE KASVATUSLIKUKS ALUSEKS

KIRJANDUST,
kirjutusmaterjale,
joonistus- ja
maalimistarbeid,
paberikaupu,
kantseleitarbeid
jne. jne.

soovitavad suures valikus

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN, SUUR KARJA 23

PIKK 2

Tööliskoja Teataja

Tööliskoja häälekandja

MÄRTS 1938

Nr. 3

II aastakäik

Tellimishind: aastas . . Kr. 1.50 1/2 aastas. „ —.75 1/4 „ . „ —.40 Üksiknumber 15 s.	Ilmub kord kuus, vähimalt 24 lhk. suuruses. Vastut. ja tegev toimet. koja peasekret. Ilmar Rebane. Toimetus ja talitus: Tallinnas, Toompst. 17a—13, telefon 470-36. Toimetaja kõnetunnid äripäeviti, välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.	Kuulutuste hind: lehek. . Kr. 30.— 1/2 lehek. „ 15.— 1/4 „ . „ 8.— 1/8 „ . „ 5.—
--	---	---

Millele loota?

ANATOL RENNING

1.

Lutheri töötulis lükkas Töötulide Lahendamise Komisjon tagasi kõik tööliste nõudmised. Ei arvestatud seda, et Lutheri töölised pole seni saanud elukalliduse lisa, kuna nende teenistuse senine tõus oli tingitud suurenenud tööviljakusest. Arvati nähtavasti, et Lutheri tööliste palgatase on liig kõrge. Muud põhjendust on raske oletada — pole ju uskuda, et Lutheri vabrik, mis seisab igati ajakõrgusel, ei suudaks välja kannatada palgataseme parandamist. Kui samalaadilised käitised välismaal maksavad töölisele märksa rohkem, suudaks seda teha ka Luther.

Seepärast on see komisjoni otsus põhimõttelise tähtsusega. Seni püüdis komisjon teatud määral arvestada vähimalt ametlikku elatismaksumuse indeksit; tunnustati vähimalt seda, et elukalliduse mõjul palgad ei tohi langeda (tegelikult muudugi ei pidanud komisjoni otsused elukallidusega kaugeltki sammu).

See otsus peab tööliste looma komisjoni suhtes täielise selguse. Senised tõstmised piirdusid juba sageli 2½—3½% -ga — ja nende tõstmiste praktiline väärtus oli muudugi peaaegu null. Kuid 5—10% tõstmised võisid tekitada muljet, et komisjoni kaudu, olgugi tigusammul, saab liikuda parema palgataseme poole. Lutheri otsus näitab, et kus palgatase on vähegi kõrgem, seal lubab komisjon reaaltasu vähenemist. Nagu näha, on komisjonil teatud ettekujutus tööliste „lubatavast“ palgatasemest, millest üle ei tohi töölise palk kasvada, olgu töösturite tulud kui tahes kõrged. Kõrgem elustase ei ole Eesti töölisele nähtavasti seisusekohane ja Skandinaavia tööliskonna jõukus ei tohi meile olla eeskujuks. Küllap on meil inimesi, kes arvavad, et oleks vägagi hea, kui Rootsis ja Daanis tegutseksid oma töötulide lahendamise komisjonid.

2.

Töölisele võiakse ütelda — ja vahest üteldaksegi: komisjoniga teie pole rahul, niisiis tahate streigivabadust. Aga kas te arvate, et streikimise oleksite saavutanud enam? Kui teil on käimas töötuli, kas te tõesti tahaksite, et komisjoni asemele teile antaks vabad käed streikimiseks?

Teatavasti hiljutises Saare metallikaitise töö-

tulis oligi olukord sellane: töölisele jäeti streigivabadus, kuid seda ei saadud kasutada.

Krullis oli vastupidine juhtum. Seal töölised tegid katset streikimisega, ilma et nad oleksid katanud töötulide lahendamise seaduses ettenähtud korda. Ja see streik lõppes tööliste kaotusega.

Mida tuleb mõelda Saare ja Krulli kogemuste kohta?

Vastus sellele peab olema selge igale teadlikule töölisele: väljapääs on organiseerumises. Krulli streik oli n.-n. „metsik“, organiseerimata streik. Ja sama organiseerimatuse tõttu ei saanud streikida ka Saare kaitise töölised.

3.

Olukorra võti on organiseerumises.

Mida tugevamad on kutseühingud, seda suurema mõjuga ning ka suurema õigusega saavad nad nõuda palgavõitluse vabadust. Mida teadlikum ja aktiivsem on kutseühinglaste pere, seda kergema vaevaga suudetakse kaitsta tööliste omavalitsust ja isetegevust.

Vanasti näis, nagu oleks töölisliikumise pearahk Riigikogu töös. Töölishulgad ise hääletasid — ja siis nad vaatasid pealt oma valitute tegevust.

Nüüd peab asi teisiti minema. Mitte sellele ei tule loota, et märgukirjadega või parlamendi kõnedega saab teistelega seda ja teist „selgeks teha“. Nagu ei aita viisakas palve, nii ei aita ka käre nõudmine, kui selle taga puudub tugev organisatsioon. Ja kui see on olemas, siis pannakse tähele ka töölisesindajate sõnu parlamendis.

4.

Arusaamine nendest tõdedest levib tööliskonna teadlikumas osas järjest rohkem. Raskus seisab aga selles, kuidas neid tõdesid propageerida laiemalt.

Kui Inglismaal, Rootsis jne. tööline astub kutseühingusse, on tal kohe selged need kasud, mida ta sellega saavutab, — nii vahekorras tööandjaga kui ka vastastikusel omaabis. Seal on juba ammu seljataga ajajärk, mis meil veel kestab: kus kutseühingud suudavad liikmeskonnale väga vähe anda, kus tuleb ehitada homse ja ülehomse päeva jaoks. Pealegi on meil kutseühingulise keskuse tegevus veel normaliseerimata, kutseühingud on

välja lülitatud töötulide lahendamise korrast jne. Selles olukorras võib värvatav küsida: miks ma sinna lähen, mida ma seal saan? Ei mõelda sellele, et mida loium on tööliskond, seda ebasoodsamaks muutuvad seadused; et tänuks loiduse eest soodsamaid seadusi ei hakata andma; et muud väljapääsu ei ole; et kes ei organiseeru, sel pole ka õigust nuriseda.

5.

Kas on tööliskonnas ärganud see jõutunne, see eneseusaldus, või hulkades kestab uinak edasi?

Vastus on selge: loetuseta ja loid olek on kadumas — vaatamata olukorra raskustele; õigem oleks öelda — olukorra raskuste tõttu.

Tööliskond poleks paremat tulevikku väärt, kui ta oleks leppinud olukorraga, kus tema elu on hundiratas: kriisi ajal langenud palgad, majandusliku tõusu ajal kergivad hinnad, aga paremust ei tule.

Tahe oma jõu koondamiseks on tekkinud, õige tee selleks on leitud. Ja kui tööliskond teab, mida ta tahab, siis on ta õigel teel.

Palgaline puhkeaeg

Aug. Gustavson

(Järg)

Poola. Vastavate seadustega on Poolas võimaldatud palgaline puhkus kõikidele palgalistele, kes töötavad töölepingu alusel tööstuses, kaevandustes, kaubanduses, merenduses, transpordis, kontorites jne., välja arvatud põllundus. Erandi moodustavad ka hooaja käitised, samuti väiketööstused alla 4 töölisega. Puhkeaja kestus on töölistel pärast aastast teenistust 8 päeva ja pärast 3-aastast teenistust 15 päeva aastas. Õpilasil ja alla 18-aastasil noortöölisil on puhkeaja kestus pärast aastast teenistust 2 nädalat. Ametnikel on puhkeaja kestus pärast 6-kuulist teenistust 2 nädalat ja pärast aastast teenistust 1 kuu.

Prantsusmaa. Prantsusmaal puudus varem hõlmav seadus palgalise puhkeaja kohta (tegelikult oli see küll saavutatud paljudel tööaladel kollektiivlepingutega). Seepärast oli rahvarinde valitsuse üheks esimeseks sammuks palgalise puhkeaja kehtimapanek seaduseandlikul teel. Seadus määrab, et iga tööline, ametnik ja õpilane, kes töötab tööstuses, kaubanduses, ühistegelistel aladel, samuti vaimseil tööaladel, on õigustatud pärast aastast kestvat teenistust samas käitises saama vähimalt 2-nädalase palgalise aastapuhkuse. Puhkeaeg sisaldab vähimalt 12 tööpäeva. Seadusenõuete ellurakendamiseks on antud terve rida töministri määrusi, millede siht on seaduses mainitud tööstuse mõistet võimalikult laialt tõlgitseda. Nii on laiendatud puhkeaja kohustust ehitustöödele, avalikele töödele jne. 1937. a. kevadel esitati rühma rahvasaadikute poolt parlamendile ettepanek laiendada sea-

dust ka majateenijaile. Vahepeal on üksikuil tööaladel saavutatud kollektiivlepingutega isegi paremaid tingimusi puhkeaja suhtes. Näiteks sõlmiti 5. apr. 1937. a. kaevurite kutseühingu ja tööandjate vahel kokkulepe, mille alusel sel tööalal viiakse ellu 15-päevaline palgaline aastapuhkus.

Rootsi. Vist üheski riigis pole palgalise aastapuhkuse kasutamine nii levinud kui Rootsis. Aastakümneid võimaldati nädalane puhkus majateenijaile ja põllutöölisile vana „peremehe ja teenija seaduse“ alusel. Kuigi mainitud seadus nüüd on kaotanud kehtivuse, kasutavad põllutöölised suures enamus 7-päevalist aastapuhkust kollektiivlepingute alusel. Majateenijaile antakse vana kombe kohaselt palgalist puhkust 1—2 nädalani aastas. Hiljuti korraldatud majateenijate olukorra uurimine näitas, et ca $\frac{1}{5}$ linnades töötavaid majateenijaid kasutab mainitud puhkust.

1914. a. parlament kinnitas seaduse, mille alusel hakati andma puhkust töölisile riigikäitises ja töödel. Praegu kõigub mainitud tööaladel puhkus 7—15 päevani aastas, olenedes peamiselt teenistuses oldud aja kestusest. Omavalitsuste töölisile on võimaldatud puhkus vastavalt Omavalitsuste Liidu ja Kommunaaltöölise Ühingu vahel sõlmitud kollektiivlepingu normidele. Puhkus kõigub 8—16 tööpäeva vahel aastas, olenedes töölise teenistusaja kestusest.

Juba 1917. a. esitati üksikute parlamendi liikmete poolt parlamendile seaduse eelnõu puhkeaja seaduseandlikul teel kehtimapanekuks, kuid see algatus

ei annud tulemusi. Vast 1931. a. parlament legaliseeris palgalise puhkeaja, kuid määras selle minimumi ainult 4-päevaliseks, mis tuleb seaduse järgi võimaldada pühapäeva eel või järel, millega puhkus ulatub 5 päevani. Kollektiivlepingutega on see küsimus lahendatud aga märksa laiemas ulatuses.

Rootsi ametlikust statistikast nähtub, et 1905. a. kasutas ainult 2,6% töölistest puhkust, 1917. a. 16%, kuid 1932. a. oli puhkust kasutavate tööliste % üle 79. Ülejäänud 20% moodustasid peamiselt hooaja- ja teised juhuslikud tööliselised.

Rootsi praeguse sotsialistliku valitsuse üheks sotsiaalseks ülesandeks on valitsuse seletuse järgi ka puhkeaja pikendamisele ja laiendamisele seaduseandlikul teel kaasaaitamine. Vastavalt sellele määrati valitsuse poolt 1936. a. ekspertide erikomitee puhkeaja küsimuse uurimiseks ja sel alal olukorra parandamiseks vastavate kavade väljatöötamiseks. 1937. a. detsembris esitaski sotsiaalminister parlamentile uue eelnõu, mille järgi puhke-aeg pikeneks 12 tööpäevale aastas.

Saksamaa. Alates 1934. a. on Saksamaal kehtima pandud terve rida sundnorme palgalise puhkeaja kohta. Selle tulemusena hõlmab palgaline puhke-aeg praegu Saksamaal praktiliselt kõiki palgalisi hoolimata töökohast või tööalast. Puhkust on võimaldatud ka näiteks ehitustöölistele, kes oma töö iseloomu tõttu õige kiiresti ja sagedasti vahetavad töoandjaid. See on korraldatud nii, et kõik tööandjad maksavad omalt poolt teatud protsendi tööliste palgast erilisse puhkeajafondi, kust töölistele tasutakse ta palk puhkeaja kestes. Nii langevad puhkeajaga seotud kulud vastavas proportsioonis igale tööandjale. Puhkeaja kestus on ebaühtlane: õigus puhkeajale algab harilikult 6-kuulise teenistuse järele, mis õigustab normaalselt 4-päevalist puhkust. Olenedes teenistusaja kestusest tõuseb puhkeaja kestus: aastase teenistuse järele on puhkust 6 päeva jne., kuni 15 või 16 päevani aastas. Noortöölistel on puhke-aeg märksa pikem. Et puhkeaja kasutamist hõlbustada, maksetakse alates 1. apr. 1937. a. reegliraselt tasu puhkeaja eest ette.

Soome. 1922. a. pandi kehtima õigus palgalisele puhkusele igale töölistele, kes töötab töölepingu alusel. Puhkuse kestus on pärast 6-kuulist teenistust vähimalt 4 päeva ja pärast aastast teenistust vähimalt 7 tööpäeva.

Ametnikud, äriteenijad jne. saavad puhkust nädalast kuni kuuni, olenedes teenistuse kestusest.

Praegu on sotsiaalministeeriumil käsil tööliste palgalise puhkeaja pikendamise küsimus.

Tšehhoslovakkia. Tšehhoslovakkias on kaevandustöölistel õigus 5—12-päevalisele aastapuhkusele, olenedes teenistuse kestusest. Kõigil teistel töölistel aga 6—8 tööpäevani. Õpilasil igal tingimusel vähimalt 8 päeva. Ametnikel, äriteenijail jne. kahest nädalast kuni nelja nädalani, olenedes teenistuse kestusest samas asutuses.

Kollektiivlepingutega on töölisel mitmel tööalal saavutatud pikema puhkeaja (isegi kuni 3 nädalat).

Nõukogude Liidus on õigus palgalisele puhkusele pärast viie ja poole kuulist teenistust samas käitises igal palgalisel isikul, hoolimata ametist või töö iseloomust. Puhke-aeg kestab vähimalt 12 päeva aastas, tegelikult aga ületab mitmel tööalal (näit. trükitööstus jne.) selle minimumi.

Austrias on tööliste puhke-aeg ühest kuni kahe nädalani, ametnikel jne. kahest kuni viie nädalani, olenedes teenistuse kestusest.

Ungaris on välja töötatud seaduse eelnõu (1937. a. sügisel), mille alusel pannakse kehtima vähimalt 6-päevaline aastapuhkus, kuid vastavale ministrile jääb õigus puhke-aega pikendada tööalade kaupa kuni 24 päevani aastas.

Rumeenias on tööliste puhke-aeg 7—30 päevani, vastavalt teenitud ajale.

Märkida võib, et ka Lõuna-Ameerika riikides on viimaseil aastail palgalise puhkeaja areng teinud edusamme. Nii on **Brasiliias** töölistel 7—15-päevaline puhkus, **Peruus** 15 päeva, **Tšiilis** 7—15 päeva jne.

Kui võrrelda puhkeaja kestust ja ulatuvust välismaal Eesti olukorraga, siis kõigepealt nähtub, et meil on puhkeaja hõlmavus väga kitsas. Samuti on õigustatud ja teostatav puhkeaja pikendamine.

Ratsionaliseerimine

ILMAR REBASE raadioleeng

Töösturid räägivad juba korduvalt sellest, et Eesti töölise tööproduktiivsus olevat äärmiselt madal, nii madal, et Eesti tööstus ei suutvat võistelda maailmaturul. Madal töövõljakus tingivat ka madalaid palku ja madalat elatistaset üldse. Tööline toovad töösturile nii vähe kasu, et töösturil polevat võimalik maksa paremaid palku. Tööliste tööpinget aga tulevat tõsta, tulevat ratsionaliseerida, sellega suurenevad ettevõtja tulud ja saab võimalikuks ka paremate palkade maksmine. Töövõljakuse tõus olevat võimaldanud seda, et näiteks Ameerika Ühendriikides on töölise elatistase praegu vähimalt niisama kõrge, kui kuningail kolm sajandit tagasi.

Selleks, et leida õigeid lähtekehti orienteerumiseks ratsionaliseerimise küsimuses, tuleb välja minna mitte ainult töösturi kasu, vaid ka töötava inimese seisukohalt, sotsiaalpoliitilistest ja rahvamajanduslikest kaalutlustest.

Nimelt, ratsionaliseerimine ei tohi toimuda töölise töötasu arvel sel viisil, et küll tööpinge tõuseb, kuid vastavalt tööjõu kulutusele ei tõuse töölise palk. See kartus pole üleliigne, sest meilgi tegelikus elus on igapäevane nähtus, et tööpinge tõstmise järele hakatakse kärpima tükitöö hindu, ja palgatõusu osaliseks saavad ainult üksikud töölised, nagu öeldakse, „isikliku tubliduse“ arvel. Ratsionaliseerimine peab võimaldama töölise olukorra parandamist, vastasel korral ta ei tohiks üldse olla lubatav. Peaksime juba olema üle jõudnud neist aegadest, kus töösturid võisid majandusalal kõike teostada, ilma et nad sealjuures oleksid arvestanud rahvamajanduslike huve ja töölise olukorda. See sugune ratsionaliseerimine, mis nõuab töölisel ainult uusi pingutusi, ilma, et ta annaks ka töölisele midagi, on tagasiminekuks, mitte edu, see on vääratsionaliseerimine, sest rahvasotsiaalse ja majandusliku olukorra parandamiseks see ei anna midagi.

Ratsionaliseerimine tähendab edu ja edasiminekut. Töölised on viimased, kes oleksid ratsionaliseerimise vastu, kui selles nähakse tehnilisi ja organisatsioonilisi vahendeid, mille abil tootmises säilitatakse võimalikult rohkem materjali ja tööjõudu, kui ratsionaliseerimise kaudu muudetakse töö lihtsamaks, kergemaks ja kui inimeste pingutusi asendatakse masinate tööga. Õige ratsionaliseerimine peaks enamikul juhtumel viima just töölise töökoormatuse vähenemisele, kuigi töövõljakuse suurenemisele. Tööpinge tõstmine on ainult üheks ja mitte kuigi tähtsaks ratsionaliseerimise mooduseks, sest selle ratsionaliseerimise mooduse rakendamisele seab inimlik võime ette teatud piirid. On küll õige, et see ratsionaliseerimise moodus on kõige odavam ja lihtsam töösturi seisukohalt, eriti siis, kui sellega ei käi kaasas töölise palga kestev tõus, küsimusele lähenedes aga rahvamajanduslikust ja sotsiaalpoliitilisest seisukohast võime öelda, et see on juba

puhtakujuuline kasusaamine töölise arvel. Töölised nimetavad seesugust ratsionaliseerimist „higiväljaajamise ratsionaliseerimiseks“.

Ratsionaliseerimise üksikute mooduste majanduslik kasulikkus mõõtki selle järele, missugusel määral üks või teine moodus võimaldab toodangu suurendamist.

Üksikute ratsionaliseerimise mooduste majanduslike tulemusi näitavad järgmised arvud: toodang on tõusnud tööjõu valiku teel kuni 40%, töölise parema koolitamisega teel kuni 200%, liigituste kindlaksmääramise ja lihtsustamise teel kuni 700%, pideva töö puhul kuni 260%, palgamaksmise ühendusse viimisel toodangu suurusena kuni 300% ja puhkageade lubamisel töö kestel kuni 33%. Samuti on toodangut võimalik tõsta ka tööruumide ja töövahendite parema korraldamise läbi 60 kuni 160%.

Selleks, et ratsionaliseerimine ei kujuneks vääratsionaliseerimiseks, vaid et majandusel ja ühiskonnal oleks ratsionaliseerimisest kasu, on vaja ratsionaliseerimisvahendeid teadlikult rakendada.

Ratsionaliseerimine sai laiemat ulatust maailmasõja ajal, mil tööjõust oli suur puudus ja väheste tööjõududega tuli palju toota. Maailmasõja järele tekkis sellega ühenduses laiaulatuseline tööpuudus, mis on jäänud praeguses ühiskonnas alatiseks nähtuseks. Sellest järgneb, et ratsionaliseerimisele laiemas ulatuses võib asuda ainult silmas pidades tööjõu rakenduse küsimust, sest ratsionaliseerimisega ühenduses langeb töötajate arv.

Seepärast juhtumil, kui tootmisvõime suureneb, peab tööaeg lühenema, et kõik, kes tööd vajavad, tööd leiaksid. Sellest seisukohalt on arusaadav, et pärast maailmasõda, 1919. a., rahvusvaheline töökonverents võttis vastu konventsiooni 8-tunnilise tööpäeva kohta, ja et siitpeale 8-tunnilise tööpäev kogu maailmas leidis laiaulatuselise rakenduse. Samal seisukohalt on arusaadav, et praegu kogu maailmas arenenud ratsionaliseerimise juures püütakse 40-tunnilise töönädala poole. Selle kaudu on võimalik ratsionaliseerimise ühiskondlike halbu külgi vältida.

Kui ratsionaliseerimine tähendab tehnilist edu ja majanduslikku arengut, siis peab ta tooma kaasa endaga edu mitte ainult tööstureile, vaid ka töölisele, ja nimelt töölise elatistaseme, reaalpalkade, töölise palkade ostujõu tõusu. Veel enam, tihti isegi alles töölise palkade tõus võimaldab ratsionaliseerimisele asumist. Paremad palgad tihti teevad töölised vastuvõtlikumaks täielisemale kutseomandamisele jne.

Ratsionaliseerimisega kaasaskäiv palkade ostujõu tõstmine on paratamatu ühiskondlikust ja rahvamajanduslikust seisukohast lähedes. Ratsionaliseerimine mitte ainult ei tee tööstussaadusi odavamaks, vaid võimaldab tootmise suurendamist. Suur osa iga maa toodangust läheb siseturule. Eestis siseturg on kahtlemata kindlam ja stabiilsem kui välisurg ja suudab katta ka välisuru riisikot.

Eesti tööstus on oma kalkulatsiooni rajanud siseturule. Siseturg katab tööstuse administratsiooni- ja üldkulud, kuna välisturule tootmine on kasulik isegi sel juhtumil, kui välisturg katab materjali hinna ja tööliste palgad. Sellest järgneb aga, et Eesti tööstuse stabiilsuseks ja kindluseks on vajaline siseturu suur ostujõud. Mida suurem on tööliste ostujõud, seda suurem on ka tööstuse stabiilsus.

Arenev ratsionaliseerimine viib uute tööstuste tekkimisele ja kasvavale tööõndlusele. Nimelt ratsionaliseeritud käitis vajab uusi, tehniliselt paremaid ja komplitseeritumaid masinaid. Selle tõttu ratsionaliseerimisega ühenduses areneb pidevalt metallitööstus ja võimaldub selles tööstusharus tööliste suurem arvuline tööle rakendamine.

Eelnevast selgub, et ratsionaliseerimine ja seega tehniline ja majanduslik areng, mis näib olevat ostetud tööpuuduse hinnaga, ei ole seda mitte, kui esiteks ratsionaliseerimine ja majanduselu üldse on plaanikindlalt rajatud. Teiseks, kui areneva ratsionaliseerimisega ühenduses lühendatakse tööaega ja, kolmandaks, kui teostatakse tööpuuduse vastu kindlustamist.

Kui enne ratsionaliseerimisele asumist tuleb lahendada rida majandus- ja sotsiaalpoliitilisi küsimusi, siis teiseks, iga ratsionaliseerimine kujuneb värratsionaliseerimiseks, kui ratsionaliseerimise arendamisel ei peeta silmas küllaldasel määral elavat inimest, kes peab ratsionaliseeritud käitises töötama.

Ratsionaliseerimine osalt vähendab tööõnnetuste ohtu, kuid ainult vähesel määral. Nimelt tööprotsessi parema korraldamisega, tööruumide parema korraldamisega, kaitseadmetega täiuslikuma väljaarendamisega langeb ka nende tööõnnetuste arv, mis on tingitud masinaist ja teistest inimesest mittesõltuvaist tegureist. Kuid ei tule unustada, et väliseist asjaoludest, töötajast endast sõltumatutest asjaoludest tingitud tööõnnetuste arv on suhteliselt üldiselt ja ka Eestis väga madal. Enamik tööõnnetusi, umbes kolmveerand, on tingitud inimesest endast. Ratsionaliseeritud käitises tõuseb nende tööõnnetuste osatähtsus veelgi. Tööprotsessi kiiremaks muutmine mitmesuguste preemiaalusele seadud palgamaksimise mooduste rakendamisega, töö mehhaniseerimisega ja üksluisemaks muutmisega kasvab palju kiiremini tööliste väsimus ja sellega seoses ka tööõnnetuste arv.

Igasugune ratsionaliseerimine kujuneb värratsionaliseerimiseks, kui algusest peale ei mõeldaks inimese kaitsele ja säästmisele ratsionaliseeritud käitises. Selleks on vaja-

line vastavate tööaegade sisseseadmisega tööliste puhkuse võimaldamiseks, õpetus tööõnnetuste vältimisest, tööliste kutsevaliku nõuande ja sobivate tööliste paigutamine sobivale tööle. Edasi on vajaline tööliste vaba aja kasutamise sobiv korraldamine vastava meelelahutuse ja spordiga jne.

On hoopis kergem masinaid ratsionaliseerida, käitise toodangu tehnilist külge ratsionaliseerida kui inimest rakendada ratsionaliseeritud käitises. Inimene ei ole ainult mehhanism, vaid elav, muutuv organism, individuaalsete omadustega. Seepärast iga samm ratsionaliseerimises peab olema kohandatav inimese, töötaja, omaduste, võimete ja kalduvustega. Ei ole lubatav töölistest viimase kõrgeima pingutuse saavutamise, vaid optimaalsaavutuse, parima saavutuse taotlemine. Töötervishoid ratsionaliseeritud käitises peab arenema palju kõrgemale järjele kui teisel. See eeldab aga esijoonel seda, et töölistel oleks ööpäeva jooksul võimalus täieliselt välja puhata pingutusist töö juures käitises.

Järelikult töötava inimese seisukohast jõuame samadele praktilistele seisukohtadele, millistele tulime majandus- ja sotsiaalpoliitilistest seisukohtadest lähtudes. Töötava inimese kaitse samuti nõuab tööaja lühendamist, pikemat puhkeaja, paremat elatistaset jne. Ainult need vahendid suudavad töötajat kaitsta ratsionaliseeritud töö ohtude vastu ja võimaldavad talle arenevast tööstusest osa saada.

Eelpooltoodu tõendab, et ratsionaliseerimine ei ole sugugi seesugune vahend, mida töösturid võiksid ja suudaksid ühekülgsest ja arvestamata töölist ja kogu ühiskonna vajadusi teostada. Selleks, et ratsionaliseerimine ei kujuneks värratsionaliseerimiseks, vaid et sellest oleks kasu niihästi töösturil kui ka töölistel ja kogu ühiskonnal, on vajaline tööliste ja töösturite koostöö ratsionaliseerimise teostamisel, s. o. tehnilise arengu rakendamisel.

Ikka enam areneb ja levib arusaamine, et majandusliku ja sotsiaalse elatistaseme tõstmine ei tohi rippuv olla töösturite igakordsest huvest, vaid et siin peavad määravad olema ühiskondliku õiguse ja õigluse kaalulused. Teaduslikud uurimused peavad asendama töösturite kihihuvideid määratud seisukohavõtte ja kindlustama majandusliku elu ja tehnika arengu saavutusi kogu ühiskonnale. Selleks aga on vajaline ratsionaliseerimine rajada õigele alusele, ratsionaliseerida ratsionaliseerimist ennast, s. t. muuta ratsionaliseerimine mõistlikumaks ja inimlikuks.

Riigivolikogu valimised ja töölistekond

Riigivolikogu valimiste puhul oli tööliste mureks, et parlamenti pääseksid tõelised tööliste esindajad.

Nende esindajate tegevuse praktilised ülesanded on muidugi samad mis

töölistekonna üksmeelse seisukohana leidsid väljenduse töölistevanemate konverentside ja Töölistühingute Keskliidu kongresside resolutsioonides. Neist nimetame järgmisi: töö-

lisorganisatsioonide vabaduse kaitse, töötülide lahendamise seaduse muutmine, streigivabaduse suunas ühislepingute soodustamine. Edasi: vanaduse ja invaliidsuse kindlustamise läbiviimine vastavalt tööliskonna seisukohtadele; tööpuuduse vastu kindlustamise teostamine; haiguskindlustuse laiendamine kassaliikmete omavalitsuse alusel jne. Rahva ostujõu tõstmine, tööstuse soodustuste kontrollimine; riiklik toetus odavate väikekorterite ehitamiseks ja praeguse korterihäda kõrvaldamiseks. Need tööliskonna nõudmised on välja kasvanud

tegeliku elu tungivatest vajadustest ja need on ka rahva laiemate kihtide nõudmised.

Tööliskoda püüdis neid nõudmisi sõnastada ja põhjendada, kuid tal ei ole võimu nende elluviimiseks. Riigivolikogu kaudu sünnib aga rahva kui riigi peremehe võimu teostamine. Tööliste esindajail peab olema tahet ja visadust võitluseks tööliste eluliste nõudmiste eest.

Töölised oskavad hinnata neid, kes jäävad nende asjale truuks igal ajal ja igas olukorras. A. R.

Töölisvanem ja tööstur

L. Johanson

Kui Vene kodanik hakkas toetuma kehtivale seadusele ja seletama, et „seaduse järgi on minul õigus...“, siis sähvas ispravnik, et „mina olen su seadus ja kõik“.

See meenub, kui mõelda Eesti töökaitse seaduste täitmisele tegelikus elus. Seadused on must valgel paberil, kuid tegelikus elus neid liig sageli ei täideta... Võtame näiteks töötaja seaduse. 8-tunniline tööpäev peaks kehtima juba 20 aastat, kuid tööpäev paljudes käitistes venitatakse pikemaks, ei arvestata ületunde ega tasuta neid.

Kollektiivlepingute seadus — ei pääse ega pääse tegelikku ellu, tõkked ja takistused on liiga suured...

Pagarite öötöö keelu seadust on mitmel korral täiendatud ja muudetud, kuid — öötööd paljudes käitistes jätkatakse...

Põllutööliste seadust arvestatakse harukordadel...

1931. a. tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seadus, mis sisuliselt ei erine kuigi palju 1919. a. vastavast määrusest, ei ole veel täies ulatuses ellu viidud, vaid paljudes käitistes on töölisvanemad ja töölisnõukogud ikka veel valimata, nende valimistele tehakse töösturi poolt takistusi; teisel, kus vanemad juba olemas, püütakse neist vabaneda igasuguste võtetega, püütakse valimisi nurja ajada ja kandidaate vallandada...

Kui seadust ei täideta, siis mitte seepärast, et see on raske või seadus ise oleks eluvõõras ja otstarbetu, vaid pigemini töösturite iganenud ja upsaka mõtlemisviisi tõttu, mida väljendas omal ajal vastava Saksa seaduse arutamisel Saksa tööstur parun von Stumm sõnades, et ta kõneleb parem juba 3.200 töölisega kui tööliste esindajatega.

Sellasel seisukohal näikse püsivat ka Eestis õige palju tööstureid, kuigi neil puudub paruni päritolu...

Töölisvanemate ja nende nõukogude küsimus on juba ligi 90 aastat vana. Praegu kõneldakse õige kõvasti rahust ning töösturite ja tööliste koostööst käitistes. Selle kindlustamiseks anti ka töötülide lahendamise seadus. Samalt seisukohalt lähtudes tõusis töölisvanemate küsimus Saksamaal juba 1849. a. päevakorrale.

Saksa keisri käskkiri 4. veebr. 1890. a. soovitab käitistööliste nõukogusid kui vahendit, mis aitab luua rahu tööliste ja ettevõtjate vahel.

Saksa suurtööstur Frese ei jõua küllalt kiita töölisvanemate nõukogu häid omadusi ja kasulikkust käitise elus:

„Ta äratab armastust üldise asja vastu.“

Majandusteadlane Gustav Schmöller leidis, et töölisvanemate nõukogu tähtsus tulevikus on väga suur. Ta toob vanasse patriarhaalsesse korda ja ettevõtete organisatsiooni täiesti uut, igal pool tarvilist elementi, mille rakendamiseiga iganenud kodumajanduse despotia muudetakse ühiskondlikuks asutuseks.

Prof. H. Herkner ütleb, et ettevõtjatele, kes on tööliste suhtes heatahtlikud, annab töölisnõukogu kohase orgaani oma humansete kavatsuste teostamiseks.

Kuid juba Herkner märgib ka, et neil juhtudel, kus ei saa arvestada ettevõtja heatahtlikkust, töölisnõukogu leiab tähelepanu vaid niipalju, kuipalju tal on tõelist jõudu. Kui kõik töölised teda üksmeelselt toetavad, siis ta jõud on suurkäitises küllalt tähtis. Keskkäitises on töölisnõukogudel, kui neid ei toeta tugevad kutseühingud, vaid piiratud tähtsus.

Töölisvanemate ja nende nõukogude tarvilisust tõendab ka see asjaolu, et neid asutusi töösturid ise on põhjenda-

nud, pooldanud ja vabatahtlikult ellu kutsunud veel enne kui vastav seadus pandi kehtima. Nii sündis see, näiteks, Saksamaal, kus töölisnõukogud asutati üle 20 aasta varem kui seadus anti.

Tsaari Venemaal anti töölisvanemate seadus juba 1903. a.

Pärast maailmasõda pandi vastavad uued seadused kehtima peaaegu kõigis Euroopa riikides, nii Austrias 1919. a., Saksamaal, Norras ja Tšehhoslovakkias 1920. a. jne.

Põhja-Ameerika Ühendriikides täitsid töölisvanemate ja nende nõukogude aset kutseühingud, kuid ka siin ilma seaduseta loodi tuhandetes käitistes töölis Komiteed või nõukogud.

Töösturid kinnitavad sageli, et töölisnõukogude asutamise eesmärk ei vähene, vaid suureneb ettevõtja autoriteet.

Kuigi kinnitatakse (prof. Sering, E. Philipovich, Freese j. t.), et töölisnõukogudel on hea mõju ettevõtjate ja tööliste vahekorraldamisele, siiski nõuab töölisnõukogude tunnustamine töösturilt teatud eeldusi: arusaamist ja inimlikku suhtumist töölistele. Seda arusaamist ja inimlikku suhtumist aga kõigil ei ole ja sellega ongi peamiselt seletatav Eestiski osa ettevõtjate eitav suhtumine töölisvanematele ja töölisnõukogule, eitav suhtumine, mis ajab igasuguseid abinõusid otsima, kuidas vältida töölisvanema või töölisnõukogu valimist, ja kui need on valitud, siis — kuidas neid ignoreerida ja neist lahti saada.

Seadus ise ei lähe kaugele, vaid on väga tagasihoidlik, mõnes suhtes isegi kitsam kui 1919. a. oma.

Kui vaadelda töölisnõukogu ülesandeid, siis näeme, et need on vaid positiivsed. Nii kaasaaitamine käitise tootmisprotsessi ratsionaalsemale järjele seadmisele, käitises tekkivate töötülide lahendamiseks kaasaaitamine, käitise tööandja ja töölistkonna vahel tekkivate kollektiivtülide lahendamisele kaasaaitamine, sisekorramääruste, palgatariffide, tükitöö hinnakirjade ja teiste käitise töölistkonnasse puutuvate korralduste koostamisel esinemine töölistkonna huvide kaitsjana, järelevalve käitises töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste ja määruste täitmise üle ning tarbe korral tööandja või tööinspektori tähelepanu juhtimine sel alal ettetulnud puudustele või väärnähtustele, käitise töölistkonna esindamine töölistkonna tarvis loodud asutustes, kus töölistkonna esindamine on nähtud ette vastava seaduse, määruse või põhikirja alusel.

Töövõtjatele käitise juhtimises kaasaraadmise õiguse andmist peeti varajaseks, seepärast jäeti töölisvanematele vaid mõningais küsimusis arvamiste avaldamise õigus, mida üldmajanduslikult peeti kasulikuks. Tööstur annab vaid informatsiooni käitise üldise seisukorra ja loodetava töötavduse kohta — ja

see võib kasulik olla töökäigule ja käitise rahule.

Tööliste massilisel vallandamisel küsitakse ka töölisnõukogu arvamist ja soovitakse arvestada selle näpunäiteid, kui need on sihitud olukorra pehmendamisele tööliste vallandamisel.

Töökaitse seadused tuleb ellu viia täies ulatuses, tööliste õigusi tuleb tunnustada mitte ainult teoreetiliselt ja platooniliselt, vaid ka tegelikult — igapäevases tegelikus elus.

Siit järgneb ka, et töölistkonna asutused tuleb luua kõigis käitises, kus see on seadusega ette nähtud, tuleb kaotada nähtused, kus seadust ja töölistkonnade õigusi ignoreeritakse, tuleb isegi seaduse ulatust laiendada, töölistkonnade ülesandeid ja õigusi suurendada ning töölistkonnade seisukorda kindlustada.

Püüded, kus tahetakse töölistkonnast lahti saada või kus takistatakse isegi ta valimist, peavad kaduma, neid püüdeid ei tohi lasta teostuda, isegi mõtet sellest ei tohi tekkida.

Eesti käitistes tuleb kehtima panna tööõiguse põhimõtted, mille järgi tööline ja tööandja ei ole käitises mitte võlaõiguslikud, vaid organisatsioonioiguslikud vahekorras, kuna käitis ei koosne mitte tuhandest või sajast üksteise kõrval seisvast üksiktöolisest, vaid on orgaaniliselt liidetud tervik, milles kõik osad sõltuvad üksteisest ja kujutavad käitist ainult liidus üksteisega.

Sel ühendusel peavad olema ka oma organid, kes avaldavad ja seletavad üldist tahtet. Nendeks orgaanideks ongi töölistkonnad ja töölistnõukogud, kel ülimalt tahtevaldajaks on käitise üldkogu.

Neile põhimõtetele on rajatud ka tööstuslike käitiste töölistkonna asutuste seadus, mis tuleb ilma vigurdamiseta ja kõrvalepõiklemiseta teostada, tarbe korral korraldades neid tööstureid, kes oma arusaamatuses, üldhuvide ignoreerimises ja upsakuses ei taha tunnustada kehtivat seadust.

Töökaitse seadustel on vaid siis tähtsus, kui neid täidetakse. Kehtivat seadust tuleb täita.

Töösturi Vene ispravniklik enesetunne, et „tema ise on seadus ja kõik“, ei mahu enam tänapäeva tööõiguse õpetuse ja tegeliku elu huvide raamidesse.

Kui kõneldakse inimväärtusest, üheõiguslusest ja ühiskondliku rahu tarvilisusest, siis tuleb nende säilitamiseks tegelikus elus tunnustada inimväärtust, üheõiguslust ja vahetõrje mitte teravaks ajada teise poole õiguste ignoreerimisega.

Käsitlusele tuleb võtta vahendeid selleks, et tööaja, kollektiivlepingute, öötöö keelu ja teised töökaitse seadused täies ulatuses ja kõigis nende alla kuuluvais käitises leiaksid teostamist, et kõigis käitises, kus see on seadusega ette nähtud, valitaks tööliste esindus — töölistkonnad ja töölistnõukogud, ning lõpetataks nende asutuste ellukutumise takistamine ja töölistkonnade õiguste ignoreerimine.

Kas riigi majandusnõukogu elustatakse?

Riigi majandusnõukogu loodi eeldusega, et võimaldada rahval majanduslike ja teiste organisatsioonide esindajate kaudu avaldada arvamisi tähtsamate riigi- ja rahvamajanduse ellu puutuvate küsimuste kohta, mida siis valitsus oma majanduspoliitikas oleks võinud arvestada majanduselu juhtimisel.

Ei taha siinkohal peatuda küsimuse juures, kui võrd riigi majandusnõukogu oma olemasoleku ajal on olnud suuteline seda ülesannet täitma, kui palju tal on seda võimaldatud ja ta seisukohti arvestatud.

Tahan ainult tähendada, et ligi aasta on riigi majandusnõukogu olnud „vaikivas olekus“. Kas on sel ajal puudunud akuutsed küsimused? Kas maailma ja Eesti majanduse elus ei ole olnud sündmusi ja muudatusi, mille kohta oleks vajaline vastavate arvamiste ja

seisukohtade avaldamine? Nii maailma kui ka Eesti majanduselus on olnud küllaldaselt tähtsaid ja mõduandvaid sündmusi, mis mujal ja ka meil on arutusel olnud ja mille kohta on avaldatud ka vastavad seisukohad, kuigi mitte riigi majandusnõukogus. Näüd, kus ajakirjanduses on tehtud teatavaks, et siiski on mõtted liikumas riigi majandusnõukogu elustamiseks, ei oleks huvitusest, et ka avalikkusele, või, kui see ei peaks võimalik olema, siis vähimalt riigi majandusnõukogu liikmeile tehtakse teatavaks selle vaikumise põhjused.

Riigi majandusnõukogu liikmeid on paljud vastavate organisatsioonide esindajad ja nende volitajad soovivad ka aruannet.

A. Petrov,
Tööliskoja esindaja riigi
majandusnõukogus.

Tekstiiltöölise organiseerimisest provintsis

Peaaegu kõigis mais ja kõigil kutsealadel on töölised organiseerunud suurkätitsis paremini kui väikekätitsis. See kehtib ka meie tekstiiltööstuse kohta. Kui meil on üle 11.000 tekstiiltöölise organiseeritud umbes 2500, siis hõlmab tekstiiltöölise kutseühing peamiselt suurkätitsiste töölisi. Väikekätitsised on seni jäänud organiseerimata. Alles viimasel ajal on jõutud nii kaugele, et organisatsiooni idud on hakanud tungima väikekätitsesse. Selles suhtes sammub Tallinn esirinnas, kus juba rida väikekätitsi on 75—100% organiseeritud. Kuna väiksemate tekstiilkätitsiste arv näitab viimasel ajal tõusu, siis on sel alal alles suur tööpõld ees.

Provintsi kätitsistest on organiseeritud peamiselt suurkätitsised Narvas ja Sindis. Tallinnas on mõnel alal olukord koguni ümberpööratud — mõnigi väikekätits on paremini organiseeritud kui suurkätits. Viimaste kuude tegevus organiseerimise alal näitab, et organisatsioon suudab tungida kordkorralt enam ka pealinna suurkätitsesse.

Provintsi väikekätitsised Tartus, Pärnus, Mõisakülas, Kärklas j. m. on seni jäänud organiseerimata. Pärnus ja Mõisakülas töötavad isegi suurkätitsised. Nende töölise organiseerimise põhjused on väga mitmesugused.

Peamist osa mängib väikekätitsiste töölise organiseerimatuses tööandjate terror. Töölisi hirmutatakse vallandamisega organisatsioonist eemale. Paljudes väiksemates kätitsistes ongi töölisi vallandatud kutseühingulise tegevuse pärast. Väikekätitsiste tööline on paratamatult enam vahetus kokkupuutumises tööandjaga ja seetõttu on tööandja mõju töölisele suurem. Pärnus vallandati omal ajal aktiivsemaid töölisi isegi töölisanemate valimiste korraldamise pärast. Tööandjate poolt eitatakse tavaliselt surveabinõude tarvitusele võtmist. Tööandjatel ei pruugi ju näidata, et nad töölisi vallandavad kutseühingulise tegevuse või organiseerimise pärast. Kui tööandja tahab töölisest sihilikult vabaneda, leiab ta ikka mõne põhjuse, mis võimaldab töölisest vabaneda. Muidugi on tööandjatel võimalus töölisega toimida sellasel seni kui neil on tööjõudu vabalt saada. Kurvem lugu tekstiiltööstuses ongi see, et siin pole märgata majan-

duklukku elavnemist, mis osalt on seoses n.-n. sõjajonkuntuuriga.

Eesti tekstiiltööstuses pole lähemas tulevikus ette näha suuremat tööjõu nõudluse suurenemist. Teiste sõnadega olukord tööjõu pakkumise ja nõudmise vahel jääb endiseks või on muutumas isegi tööliselise kahjulikus suunas. Sellest tuleb järeldada, et töölised kutseühinguliselt organiseerimatuses kätitsistes ei või jääda ootama sellast olukorda, kus töökäte järele tekib vajadus senisest suuremal määral. Töölised peavad praeguses olukorras panema end ise kehtima. Tööandjad on mõnigi kord deklareerinud omavahelist kokkulehtel, et neil polevat midagi selle vastu, kui töölised organiseeruvad. Siis olevat võimalik sõlmida töölisega teiste maade eeskujul ühislepinguid ja kindlustada töörahu pikemaks ajaks. Töölised pole nii lapsikud, et nad ei taipaks, et eeltoodud viisakas ja teistes maades enesestmõistetav tööandjate seisukoht on ainult fraasiks. Kui meie tekstiiltöösturite tehti ületööstusharulise kollektiivlepingu sõlmimise ettepanek, siis lükkasid nad selle tagasi mitmesugustel otsitud ettekäändel.

Eeltoodust järeldub, et meie tekstiiltöölised Pärnu, Mõisaküla ja Tartu ning teistes kätitsistes peaksid kõigile raskusile vaatamata organiseeruma ja looma oma kutseühingule osakonnad kohtadel. Kuigi esialgu tuleb võidelda raskustega, hiljem saadakse neist ikka üle. Kui kätitses on enam töölisi organiseeritud, siis tööandja ei julge astuda nende vastu survega. Tööliste üksmeel Sindi ja „Rauaniidi“ põhimõteteliste võitlustes on saanud küllalt hiilgava tunnustuse.

Kui töölised on provintsi väikekätitsistes organiseeritud, siis on võimalik kaotada mõningadki senised puudused. Töölistel tuleb aru saada oma ühisest jõust ja sellest suurest tähtsusest, mida tähendab nende ühine esinemine. Üteldakse, et tööliskonna jõud on tema suur arv, kuid see suur arv organiseerimatus olekus ei moodusta veel enesest jõudu, millega tööandjad arvestaksid. Töölise suur arv muutub alles siis jõuks, kui töölisi koondab organisatsioon ja paneb nad ühtlaselt toimima ühe ja ühise sihi saavutamiseks.

J. MIHKELSON.

Ületunnitööde tasumisest raudteel

Raudtee liinitöödel on üldiselt ületunnitöödena töötamine piiratud. Lubatud on teha ületunde vaid Tööst. käitiste tööaja seaduses § 8 pkt. 2, 3 ja 4 ettenähtud juhtudel, s. o. peamiselt seadendite kordaseadmisel, milleta käitis võiks jääda seisma, samuti töö, mis tehakse õnnetuste ja liiklemistakistuste vältimiseks. Sellest olenevalt on liinitöödel tegemist ületunnitöödega peamiselt talvekuudel suuremate lumetuiskude korral lume koristamisel jaamadest teedelt ja platsidelt, missugune töö toimub käsitsi, ja lume koristamisel jaamade vahelisel peateel, millest tööd teostatakse mehaaniliselt viisil, nimelt töötamisel lumesahaga. Ka nende tööde puhul peab olema raudteevalituse igakordne luba. Esineb ju veel terve rida muid töid, mille tegemisel normaaltööaeg ületatakse, kuid enamal jaol neil juhtumel lahendatakse koha peal see ületunnitöö tasumise küsimus lihtsamalt — n.n. vaba aja hiljem tagasiandmise näol. Tasumise moodus ja suurus on jällegi kohapealse iseloomuga ning tasumine sünnib vaba aja tagasiandmisega, kas siis ühekordselt või poolteisekordselt arvestatuna, kuigi kõikjal ei tahetagi üldse vaba aega tagasi anda töölisele ega ületunnitöö tasu maksa üle normaaltööaja töötatud aja eest. Ehitusameti tööliskoogud on pikemat aega protestinud vaba aja tagasiandmise mooduse vastu, pidades sellast ületunnitööde tasumise viisi ebaseaduslikuks. Sellele väärnähtusele on juhitud ka tööinspeksiooni tähelepanu. Nähtavasti on see siiski administratsioonidele mõju avaldanud, sest hiljuti tehtud korraldusega nõutakse normaaltööajast kinnipidamist ja vaba aja tagasiandmise mooduse lõpetamist. Võib arvata, et osalist parandust praegusse olukorda administratsiooni uus korraldus, vähemalt esialgu, võiks küll tuua, kuid kuna ületunnitööde tegemine on endiselt kitsendatud ja tegelik tööolukord ettenägematult mõnel juhtumil liiklemise huvides siiski nõuab vähimalgi määral ületunnitöö tegemist, mida aga kõrgema administratsiooni poolt kergesti ei taheta lubada ja selleks ei juleta koha peal lubagi küsida, siis on põhjust arvata, et üldiselt olukord selles küsimuses ka edaspidi jätab palju soovida ja kutsub esile tööliste nurinaid.

Eraldi tuleks vaadata praegust pühapäevast tee järelevaatust korda. Nimelt tehakse igas töörühmas pühapäevadel ja pühadel, enamasti küll kuutööliste, raudtee seisukorra ülevaatust töörühma teosa piiri ulatuses, mis keskmiselt moodustab 6—8 km teepikkuse, ja selle teosa peab tee järelevaatusel olia edas-tagasi läbi käima, märgatavad vähemad puudused ise kohe kõrvaldama ja talvel valveta ülesõidukohad lumest puhastama. Nimetatud töö tegemiseks kulub keskmiselt 4 töötundi, mõnel juhtumil ka rohkem, ja selle võrra antakse tähendatud töö eest töölisele järgneval tööpäeval vaba aeg tagasi. Tee järelevaatusel oldud aja eest vaba aja tagasiandmise moodus kavatakse jätta nähtavasti endiselt püsima, kuna seda peetakse millegipärast tööaja seadusega kooskõlas olevaks. Üks käi-

tise juhatajaist tegi küll hiljuti katse ja korralduse tee järelevaatusel oldud aja eest tööliste ületunni tasu maksa, kuid raudteevalituse poolt keeldi see ära ja käitise juhataja oli sunnitud oma korralduse ära muutma, seega asuti vaba aja tagasiandmise mooduse juure tagasi. Olgu siinkohal veel märgitud, et eeltähendatud pühapäevase töö eest aja tagasiandmine sünnib ühekordses suuruses, mitte aga poolteisekordselt, nagu seda võiks arvata. Olukord jätab veel selles mõttes soovida, et pühapäevasele tee järelevaatusele läheb tööline, kes nädala jooksul juba 47 tundi töötanud, seega peab see tööline seitsme päeva jooksul töötama 51 või isegi rohkem töötundi. Oiglasem oleks vaba aja mitte järele, vaid etteandmine, kuid ka selles on oma raskused, sest alati ei ole ette teada, kui palju just töölisel kulub aega tee järelevaatuseks.

Arusaamatused tööliste ületunnitasude arvestamisel on ka tekkinud tööliste komandeerimiste puhul, rongi sõiduagade ja ooteagade tasumise suhtes. Üks töölisnõukogudest pöördus järelepärimisega eriülesannetega tööinspektori poole raudtee liinitööliste ületunnitöe arvestamise küsimuses tööliste komandeerimisel liinile töötamiseks lumesahaga, ballastisahaga, mootor-dresiniiga jne. Kuna eeltähendatud töödele komandeeritud töölised sõidavad tagasi oma alatisse töökohta, kas rongiga või sahal töötavad töölised mõnikord ka sahaga, siis huvitas töölisnõukogu eriti rongi ooteagade ja tagasisõidu agade tasumise küsimus tööliste. Selgituseks olgu öeldud, et varemalt tasuti kõik nimetatud ajad, kui need ületasid normaaltööaja, ületunnitöödena: kuutööliste poolteisekordselt ja päevatööliste kaks esimest tundi poolteisekordselt ning järgmised tunnid kahekordselt. Käesoleval talvel loobuti kuutööliste üldse tähendatud aegade eest ületunnitöe maksimast ja päevatööliste maksetakse ainult normaal-tunnitöe. Kuna kuutöölisel ja päevatöölisel täiesti ühtlaselt kuuluvad Tööst. käit. tööaja seaduse alla, siis on põhjendamata ühele osale tööliste ületunnitöe maksimata jätmise. Samuti ei ole tööaja seadust vahepeal selles osas muudetud, seepärast jääb arusaamatuks, mis põhjendusel üldse ette võeti kõne all olev muudatus.

Eriüles. tööinspektor asus seisukohal, et kuna Tööst. käit. tööaja seaduse § 7 järgi loetakse ületunnitöeks töö, mida tööline teeb ööpäeva jooksul peale § 4 või § 5 ettenähtud normaal-tööpäeva maksimaalset ulatust, ja sama seaduse § 13 järgi tuleb maksa lisatasu ainult ületunnitööde eest, siis ei olevat üldse alust sõidu ja rongi ooteaega lugeda ületunnitöeks ning selle eest nõuda lisatasu. Eeltähendatud seisukohaga ei ühinenud töölisnõukogu ega liinitööliste kutseühingu juhatus. Viimane pöördus täiendavalt töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osak. direktori poole seletades, et TKTS § 7 mõttes ja üldse tööõiguses ei mõisteta siiski tööd füüsilises, mehaanilises või majanduslikus mõttes, vaid juriidilises mõttes, ja töö juriidiline definitsioon on antud TKTS

§ 3-das, kus töö mõistet on määrateldud tööaja kaudu kogu TKT seaduse jaoks, ja tööaja ulatuse määramine annabki just tähtsuse TKTS § 7 jaoks. Rongi sõidu- ja ooteajal on ka tööaja tunnusest, sest tööline ei oota rongi oma vabast tahtmisest, vaid käsutajana tööandja poolt, viibib seega järelikult tema käsutuses. See käsutus või käsutamise võimalus ei pea ega tarvitse seista sugugi võimaluses tööandja poolt iga hetk seda käsutamise õigust teostada, vaid ainult selle üldises teostamise võimaluses, sest seadus ei räägi asjatult ka käsutamisest väljaspool käitist. Seepärast leidis kutseühingu juhatus, et töö-

listele tuleks rongi ooteaegade ja sõiduaegade eest maksa ületunnitasu. Töökaitse ja sotsiaalkindl. direktor teatas, et sellele küsimusele kindla vastuse andmine ei ole sugugi kerge, sest sellest küsimusest võib kaht viisi aru saada. Seadusest mitmeti arusaamise puhul ei olevat aga tööinspektoril ega tal õigust anda säärast seletust, mis oleks raudteevalitsusele kohustuslik. Seepärast raudteevalitsuse ja töölistkonna vahel tekkivad lahkarvamised võiks lõplikult lahendada vaid kohus. Jääb ära oodata, missugusele seisukohale selles küsimuses asuvad töölistnõukogud ja asjaosalised töölisted.

A. Saul.

Kas ja millal on tulemas uus majanduskriis?

O. M.

Kas möödunud surutus oli viimne? See on küsimus, mis praegu — ajal, millal palkade tase, paljukõneldud majanduslikust tõusust hoolimata, ei küüni katma elukalliduse tõusust tööliste kahjuks tekkinud vahet tema tarbimisvajaduste ja tarbimisvõimaluste vahel — üha enam just töölistkonnas esile kerkib.

Tahtes vastata sellele küsimusele ei oleks vist siinkohal liigne mõne reaga peatuda ka kriisi tekkimise juures.

Kapitalism, lõpmatult suurendades valmistatavate varade hulka, milleks teda sunnib ettevõtete omavaheline võistlus, püüab üha täiuslikumate ja võimsamate valmistusvahenditega, samal ajal teadliku ja hoolika tööorganiseerimisega, saada enam valmisprodukte, sest ainus vahend müüa odavamini ja võita teisi valmistajaid on produtseerida rohkem.

Aga saabub päev, millal neid suurearvuliselt pakutavaid varasid ei võida enam tarvitada. Nad on üleliigsed.

Kas tähendab see, et kõik inimesed võivad toituda hästi, riietuda korrallikult, omada mugavad korterid? Ei! See tähendab ainult, et inimesed, kel on rahalisi võimalusi selle muretsemiseks, ei jõua tarvitada kõike neile pakutavat kaupa. Valmistati nii palju ja nii kaalumata, et järgneb peatus — kriis, liigest rikkusest tulev viletsus.

Vaja on pidurdada. Pidurdamine on produktsiooni peatamine või aeglase-

maks muutmine, s. o. vallandatakse suurem või väikesem arv töölisti või neid lastakse töötada senisest vähem aega. Tagajärg: tööpuudus, töölistkonna ostujõu vähenemine ja maailmas laialivalguvate rikkuste liikumise aeglustumine.

Turgude ummik, kui kriis on pisut sügavam, ei puuduta mitte ainult otsest varasid produtseerivaid inimesi, vaid ka kaubandust, liiklemist, põllumajandust. Kauplused, müüdavaist kaupadest täidetud, jäävad ostjateta; raudteede töö väheneb; valuutad langetavad kiiresti ja muud kriisiga kaasas käivad nähtused häirivad ühiskonda.

Siin läheneb turuummistus, algab produtseerimine taas vähehaaval. Vabrikute ukсед avanevad uuesti, kaubamajad leiavad ostjaid, börsid muutuvad usaldatavaks jne.

Kas siis midagi pole muutunud? On küll! Mitte kõik töösturid, pankurid, ärimehed ei leia end pärast kriisi endises olukorras olevat. Tormi ajal vähem kindlad hukkusid.

Ring on täis. Samuti kui enne toimub uuesti võidujooks varade hulga suurendamise ning sama produtseerimise pärast uue kriisini.

Tõuseb küsimus, kas pole vahendeid kriiside vältimiseks? Näib, et sääraseid vahendeid pole, sest kapitalismi ajalugu kubiseb sagedasist kriiside epohhidest pankrottide, tööpuuduse, lootusetuse ja viletsusega.

On küll moodustatud tööstuses, kaubanduses ja rahanduses rahvuslikke ja rahvusvahelisi koondusi, tahtes reguleerida produtseerimist, ühtlustada hindu, pehmenada võistluse teravust. On katsetatud konverentside ja läbirääkimiste teel stabiliseerida majandust. Ent see kõik on annud minimaalseid tulemusi, kriiside oht püsib.

Ei saa muidugi määrata täpset aega, millal uus surutus algab. Majandusminister oma kõnes 14. mail riigi majandusnõukogus tähendas tagasihoidlikult, et käesoleva eelarveaasta jooksul pole tarvis karta olulist tagasiminekut Eesti majanduses. Samas aga Tööliskoja esindaja riigi majandusnõukogus, A. Petrov,

näitas põhjendatult, et maailmamajanduses on nähtusi peatse kriisi puhkemiseks. Praegune maailmamajanduse kõrgkonjunktuur on kunstlik ja põhjusedki on kunstlikud, mis on ajutised ja võivad tulevikus ära langeda. Petrov nõudis sellele vastavat majanduspoliitikat, kuna pole õige säärane majanduse tõus, kus reaalpalkade ostujõud langeb. Kriisi raskused nõrga ostujõu püsivuse juures saavad olema suuremad ja raskemad möödunud kriisiomadest.

Lõppkokkuvõttes võib väita: kriis on sündmus, mis paratamatult käib kapitalistliku süsteemi kaasas, kapitalism on jõuetu kriiside vältimiseks, ta sammub kriisist kriisi.

Klaasipuhujate palgaprobleem

Palkade korraldamine klaasitööstuses on olnud klaasipuhujate kutseühingu tähtsaimaks päevaküsimuseks. See on ka mõistetav, sest mitmest sajast artiklist koosneva tükitöö hinnatabeli väljatöötamine vajas aega ja kalkulasioone. Ka tuleb klaasitöös järjest juure uusi artikleid, millele hindade kujundamine vajab omajagu aega. Hinnatariifide kõikumise tagajärjel tuli tihti ette suuremaid konflikte käitiste juhatustega, mispuhul tulid arenesid sageli streigikski. See kõik kulutas palju energiat ja aega, mille tõttu kutseühingu sisemise töö arengus on olnud seisakuid. Läänud aastal jõuti juba nükaugale, et suudeti kindlustada kindlad hinnatariifid üheks aastaks. See hinnaleping kaotab oma kehtivuse k. a. märtsikuus.

Klaasitöös on üksikute sortide hinnad langenud kuni 50%, kusjuures aga kogu teenistuse vahesid pole eriti märgata. Seniste kogemuste varal võib igatahes tähele panna, et koos produktiooni suurenemisega vähenevad ka tükitöö hinnad. Töösturite poolt püütakse seletada, nagu oleks see nähtus üsna loomulik, sest kategooriate keskmiste päevatasude järele pidavat kujunema ka tööliisele maksetava artikli hind. Et päevateenistuse juures peab arvestama ka töö intensiivsust, peaks ometi olema selge kõigile. Pealegi kokkulepitud normid

võetud päeva keskmiseks teenistuseks, mitte aga ülemmääraks. Nii ei tohiks kõne alla tulla produktioonis uus normeerimine, nagu seda töösturite poolt on soovitud. Uue lepingu sõlmimine peaks aga vajaline olema just praeguse produktiooni taseme juures maksetavate palganormide kindlustamiseks, kuna praegu palgataseme tõusul või langusel võiks tõsta või vähendada kategooriate järgi määratud päevaseid teenistusnorme, millele vastavalt kujuneb siis ka tükitöö hinnatabel.

Vaevalt saab aga praegusel hetkel kõne alla tulla päevapalga suurendamise aktsioon, sest talvised tööta ajad on kõigile raskelt mõjunud. Ka on arvata, et palgavõitlus käesoleval korral on raskem elmistest. On selge, et palgavõitluse õnnestumine oleneb niisama palju kutseühingu tugevast kassast kui liikmete tublidusest. Praegusel hetkel vajavad aga klaasipuhujad just tugevaid rahalisi reserve.

Seepärast peaks olema eeloleva aasta palgaprobleemi õnneliku lahenduse lähtekohaks see, et raskel ajal suudetakse kaitsta kättevõidetud töötasu. Seda aga peab suutma, olgugi et selleks võib vaja olla palju pingutust.

A. P.

Linnatöölise pensioni küsimus

Linnatöölised ja koda nõudsid juba umbes aasta tagasi omavalitsustöölise viimist pensioniseaduse alla — ühel alusel omavalitsusteenijatega. Nüüd on Sotsiaalministeerium asunud seisukohale, et omavalitsustöölised peaksid alluma edaspidi antavale va-

naduse ja töövõimetuse vastu kindlustamise seadusele. Polevat ka ministeeriumil midagi selle vastu, kui omavalitsused säilitavad senise korra vanadele tööliste abi andmiseks omavalitsuste senistest summadest.

Teatavasti on rida omavalitsusi loo-

nud kohalikke pensionikassasid, mille heaks teostatakse ka mahaarvamisi tööliste palgast. Iseenesest seesugune mahaarvamine ei olnud seaduslik, sest Tööliste töölepingu seadus ei luba seesugust mahaarvamist. Seetõttu omavalitsuse teenistusest lahkuvad töölised võisid ka kõik kohaliku oma-

valitsuse pensionikapitali heaks palgast kinnipeetud summad nõuda tagasi. Nüüd on aga tööliste töölepingu seadus muudetud selles mõttes, et edaspidi tunnistatakse lubatuks kokkuleppel töölisega mahaarvamised töölise palgast omavalitsuse pensionikapitali heaks.

Ülevaade Tööliskoja tegevusest

Tööliskoja üldkoosolek

peetakse koja ruumes pühapäeval, 3. aprillil s. a., järgmise päevakorraga:

1. Dir. P. Margna referaat: Sotsiaalkindlustuse päevaküsimusi.
2. Koja 1938/1939. a. tegevuskava vastuvõtmine.
3. Koja 1938/1939. a. eelarve vastuvõtmine.
4. Koja esinduste kodukorra vastuvõtmine ja esinduste ellukutsumise küsimus.
5. Koosolekul algatatud küsimusi.
Juhatuse ettepaneku kohaselt tuleksid koja esindused loomisele: 1) Tartus, 2) Narvas ja 3) Pärnus ning Sindis.

Üleriiklik töölisvanemate ja koja valijameeste

VI konverents

toimub koja korraldusel k. a. maikuus.

Kriisi vastu võitlemise kava

küsimus on võetud koja juhatusel poolt 1938/1939. a. tegevuse kavva.

Kodade vaheline koostöö.

Kaubandus-tööstuskoja poolt on koostatud kutsealaliste omavalitsuste koostöö korraldamise seaduse eelnõu, mille esimene osa näeb ette eeskirju kodade eneste vaheliseks koostööks, teine osa aga eeskirju läbikäimiseks riigiasutustega. Esimeses osas on nähtud ette muuseas kodade esinduskogu loomine, kus otsused tehakse häälteenamusega. Tööliskoja juhatus asus seisukohale, et kodade ühisseisukohtade kujundamine häälteenamusega on võimatu, kuna kodade huvid selleks on liialt lahkiminevad. Vajalikeks osutub aga seaduseandlikult kodade läbikäimise korraldamine riigiasutustega, eriti seaduseelnõude suhtes seisukohtade avaldamiseks ja läbikäimiseks Riigivolikoguga.

Tööpuuduse küsimus.

1. märtsil s. a. käis nõunik A. Renning majandusministri juures selgitamas avalike tööde korraldamise küsimust. Vabariigi valitsus oli hiljuti määranud 150.000 kr. lisakrediiti avalike tööde korraldamiseks.

Tööpuudus annab end viimasel ajal teravalt tunda ja olemasolevatest krediitidest ei

jatku kõigile töötajatele tööde korraldamiseks.

Tööstöörõnne ametlike andmete järgi on suudetud paigutada tööle enam-vähem esimese liigi meestöölised. Teise liigi meestöölisi on puudunud saata Kehra.

Naistööliste tööle rakendamine on aga seotud suuremate raskustega krediitide puudusel. Tööstöörõnne andmeil puuduvad väljavaated naiste tööle paigutamiseks.

Majandusminister asus seisukohale, et töötuid peaks juhtima maale. Avalike tööde korras töö saamiseks ei peaks lootusi hellitama.

Samas küsimuses käisid sotsiaalministri juures koja esimees ja peasekretär. Sotsiaalminister arvas, et Tallinna linn on avalikke töid korraldanud liig väheses ulatuses.

Töölisvanemate ülelinnaline koosolek Tallinnas.

Neljapäeval, 3. märtsil, toimus Tööliskoja korraldusel Töölisliku saalis järjekordne Tallinna töölisvanemate, Tööliskoja valijameeste ja kutseühingute esindajate ühine koosolek. Osavõtjaid oli üle 100. Koja esimees J. Kurvits esitas aruande Tööliskoja tegevusest; eriti ta peatus sammude juures, mis Töölislikoda astus kasvava tööpuuduse vähendamiseks ja tööliskorterite küsimuse paigalt nihutamiseks.

I. Rebane refereeris Tallinna Rahvamaja väljaehitamise küsimusest. Vajadus rahvamaja järele on väga suur ja tööliskond on koostanud selles asjas teatud seisukohad. Arvestades ka koosolijate ettepanekuid pandi hääletamisele ja ühel häälel võeti vastu järgmised otsused:

1) Jäädä praeguse Rahvamaja krundi ja asukoha juure, kus on küllalt võimalusi vajalike ruumide ehitamiseks. 2) Rahvamajas peab olema kaks koosolekute saali, mis oleksid ühendatavad 600 ja 300 inimese mahutavusega. Samuti peaks olema fuajee, kohviku- ja ööbimisruumid. Nõuda Tööliskoja esindust Rahvamajja, muidu jäägu koosseis endiseks. 3) Rahvamajas peab leiduma vajalised arvul ruume kõigile kutseühingule.

Algatatud küsimuste all selgitatakse Krulli töötüli käiku ja leitakse, et viimase tööseisaku põhjuseks oli seniste kogemuste najal töölistel tekkinud umbusk töötüli lahendamise komisjoni vastu.

Välismaa ringvaade

Rahvusvaheline Kutseühingute Liit arutab venelaste liitumise küsimust.

Rahvusvahelisse Kutseühingute Liitu kuulub pärast Am. Ühendriikide kutseühingute liitumist R. K. L-ga möödunud aastal umbes 20 miljonit liiget. Vene kutseühingute kesknõukogu umbes 22 miljoni liikmega seisab väljaspool Rahvusvahelist Kutseühingute Liitu. (R. K. L.)

Viimasel ajal on venelaste liitumine R. K. L-ga muutunud aktuaalseks. 23., 24., 25. ja 26. novembril 1937. a. peeti Moskvas tööpalees läbirääkimisi, kus R. K. L'i esindasid abiesimees Jouhaux, peasekretär Schevenels ja sekretär Stolz. Vene kutseühingute kesknõukogu esindasid sekretärid N. M. Schvernik, P. G. Moskatov ja K. I. Nikolajeva.

Neljapäevase läbirääkimise tulemusena koostati protokoll, millele kirjutasid alla eespool nimetatud organisatsioonide esindajad terves koosseisus.

Vene delegatsioon esitas rea nõudeid, mille vastuvõtmise järele vene kesknõukogu liitumine R. K. L-ga võiks tulla kõne alla. Venelased nõudsid R. K. L-lt suuremat aktiivsust võitluses sõja ja fašismi vastu ja kõikide propagandavahendite rakendamist selle sihi saavutamiseks. Kõikide maade töölised peaksid ründavaid riike, s. o. Saksamaad, Jaapanit ja Itaaliat boikoteerima, mitte laadima ega lossima neisse maisse minevaid laevu, takistama transpordet ja organiseerima streike sõjamaterialide vabrikutes ja relvateostustes, mis varustavad kallaletungivaid riike. Hispaaniale ja Hiinale nõuti mõjuvat abi.

Peale ühise tegevuse aluse esitati järgmised organisatsioonilised nõuded: tulgu kokku R. K. L'i erakorraline kongress, millest ka vene esindajad võtaksid osa, kutseühingulise ühtluse jaluleseadmiseks. R. K. L'il peaks tulevikus olema 3 esimeest, kellest üks oleks vene kutseühingute esindaja. Esimehed R. K. L'i juhatuses vahetuksid kordamööda. Samuti peaks üks peasekretäridest olema venelane. Kuna venelased maksaksid võrdlemisi palju liikmemaksu — 5.250.000 prantsuse franki, nõuavad nad kontrollivõimalust R. K. L'i summade kasutamise kohta. Venelaste poolt maksetavaid miljoneid franke ei tohi kasutada Venemaa ja vene kutseühingute vastaseks propagandaks.

R. K. L'i delegatsiooni vastuses ühineti esimese 3 punktiga, kusjuures aktsioonide teostamine toimuks vastavalt iga maa olukorrale. Hispaania ja Hiina abistamine ongi juba R. K. L'i tegelikus programmis ja teostamisel. Samuti nõustus delegatsioon peajaoontes venelaste muude nõudmistega ning lubas toetada erakorralise kongressi kokkukutsumist ning

venelaste poolt soovitud organisatsiooniliste muudatuste tegemist. Samuti lubati garanteerida seda, et venelaste poolt maksetud liikmemaksu ei kasutata venevastaseks propagandaks.

Pariisis peeti 12. ja 13. jaanuaril R. K. L'i juhatuses koosolek, kus olid põhjalikult arutlusele Moskva läbirääkimiste tulemusena tehtud venelaste ettepanekud. R. K. L'i juhatus asus seisukohale, et venelased pole R. K. L-le esitanud otsest liitumise ettepanekut, vaid selle asemel on esitanud rida tingimusi, mille teostamise järele tulevikus esitatakse otsene liitumisettepanek.

R. K. L'i juhatus ei pea võimalikuks vastu võtta venelaste poolt esitatud tingimusi. Oslos peetakse 17.—19. maini s. a. R. K. L'i nõukogu koosolek, kus need küsimused tulevad põhjalikule arutamisele ja otsustamisele. Enne aga kuulatakse ära R. K. L-ga liitunud organisatsioonide seisukohad, mis tulevad arutusele R. K. L'i juhatuses koosolekul 16. ja 17. märtsil. Juhatus kavatses Oslos peetavale nõukogule esitada eitava ettepaneku venelaste tingimuste suhtes.

Vene Kutseühingute Kesknõukogu kiitis heaks vene delegatsiooni poolt tehtud ettepanekud.

Taani Kutseühingute Keskliit 40-aastane.

Käesoleval aastal pühitseb Taani Kutseühingute Keskliit 40 aasta juubelit. Keskliit asutati 1898. a. ja asutamiskongressil oli esindatud 70.000 liiget. Praegu kuulub taani keskliitu 440.000 liiget. Väljaspool keskliitu on 34.000 kutseühinguliselt organiseeritud töötajat.

Taani Kutseühingute Keskliit on pidanud pikki ja raskeid võitlusi tööandjatega. Hilisemal ajal tekkis tihe side kutseühingute ja sotsiaal-demokraatliku partei vahel ning kutseühingud on mõjutanud tugevasti valitsust oma nõudmistega täitmisel.

Töötute arv Inglismaal kasvab.

Inglismaal on viimastel kuudel märgata järsku töötute arvu tõusu. Töötute arv kasvab septembris 30.000, oktoobris 51.000 ja novembris 108.954 võrra. Töötute koguarv oli novembris 1.499.209, tõustes seega 1937. a. märtsist kõrgemale. Novembris toimunud töötute arvu tõus pole seletatav hooajalise tööpuudusega, kuna töötute arvu tõus on suurem kui ühelgi kriisiaastal novembris. Töötute arvu tagasiminekut oli märgata novembris ainult söetööstuses. Kõige enam kasvab töötute arv ehitustööstuses, villa- ja puuvillatööstuses. Kriisi on tunda peamiselt tarbimisainete tööstuses, kuna rasketööstus on kriisist vähim puudutatud.

Ühistegevusnurk

Ühistegevuskursus

töölise ühistegevusliikumise tegelaste ettevalmistamiseks Tallinnas algas Tööliskoja ruumes 4. märtsil.

Teatavasti esimene seesugune kursus toimus Tallinnas möödunud aasta lõpul. Osavõtt oli väga elav ja paljud osavõtjad tegutsevad nüüd edukalt usaldusmeestena töökohtades.

Ühes tööliiskonna huvi tõusuga ühistegevuse vastu on tulnud juure ka uusi funktsionääre, kelle teadmiste täiendamise ja süvendamise otstarbel toi-

mub praegune kursus. Osavõtjaid on registreeritud 70 ümber. Osavõtt on kõigile vaba ja maksuta.

Loengute kava on sama mis võeti läbi eelmisel kursusel.

Kokku toimub 10 loengut, 2 korda nädalas. Igale loengule järgnevalt peetakse läbirääkimisi kuulajate poolt.

Täienduseks loenguile korraldatakse õppekäigid ühiskauplustesse ja ühistegelitesse ettevõtetesse.

Lektoreina esinevad oma ala vilnuimad tege- lased.

Uusi sotsiaalseadusi

Lastekaitse fondi seaduse

järgi asutatakse Sotsiaalministeeriumi juure lastekaitse fond, mille summadest kaetakse kulud, mis emade- ja lastekaitse kohta käi- vate seaduste alusel kuuluvad riigi ja Lastekaitse fondi kanda.

Lastekaitse fondi arvatakse: 1) riigieel- arve korras selleks määratavad summad, 2) vastavate seaduste alusel määratavad summad, 3) 1,5% piiritusmonopoli puhastu- lust, 4) lastekaitse fondi varade kasutamise tulud ja 5) toetused ja annetused.

RT 1938, 18, 163.

Reisijate ja pagasiveo tariif

Uus reisijate ja pagasiveo tariif näeb ette reisijate veo tariifide tõstmise üldiselt ca 10% ja pealeselle II klassi piletite vii- mise, võrreldes III klassi piletitega, suhtesse 1 : 1,50, kuna see suhe varem oli 1 : 1,25.

Pealeselle uus tariif kaotab tööstustöölise palgalise puhkeaja sõidul ja asendab need puhkeajapiletitega, mida võivad kasutada kõik kodanikud.

Puhkeajapiletid on pikaajalised ja lühi- ajalised.

Pikaajalisi puhkeajapileteid antakse välja igal ajal edas-tagasi sõiduks kõigist jaama- dest kõigisse jaamadesse tingimusel, et taga- sõitu alustatakse pärast 6 päeva möödu- mist, arvates lähtejaamast väljasõidu päevale järgnevast keskööst. Tagasisõit peab olema teostatud 3 kuu jooksul, arvates pileti välja- andmise päevale järgnevast keskööst.

Lühiajalised puhkeajapiletid antakse välja puhkepäevadel või pühadel edas-tagasi sõiduks linnadest kõigisse jaamadesse ja kõigist ja- madest linnadesse.

Lühiajalised puhkeajapiletid asendavad se- niseid puhkepäevapileteid ja on kehtivad sin-

nasõiduks rongidel, mis väljuvad lähtejaa- mast laupäeval või püha eelpäeval pärast kella 12, kuni pühapäeva või püha kella 12-ni, tagasisõiduks rongidel, mis väljuvad sihtjaa- mast pühapäeval pärast kella 12 ja jõuavad esialgsesse lähtejaama hiljemalt esmaspäeval või püha järelpäeval kella 12-ks.

Pühade vahel üks äripäev loetakse püha- päevaks.

Jõulu-, nelipühade ja Võidupüha puhul on lühiajalised puhkepiletid sinnasõiduks kehti- vad rongidel, mis väljuvad lähtejaamast, ala- tes pühade laupäeva eelpäeval pärast kella 12. Lühiajalised puhkeajapiletid on kehtivad ka üldlaulupidude puhul.

Puhkeajapiletid on harilikest odavamad ca 33%.

Puhkeaja poolpiletiga on õigustatud sõitma:

- 1) sõjaväelased;
- 2) 50%-se hinnaalanduse tunnistuse oma- nikud,
- 3) perekonnasõitjate puhul kolmas ja järg- mine perekonnaliige,
- 4) lapsed 5 kuni täie, 10 a., vanuseni.

Iga lühiajalise puhkeajapiletiga sõitja on õigustatud ühe lapse 5 kuni täie 10 aasta vanuseni maksuta ilma piletitä kaasa võtma.

Peatuste tegemine puhkeajapiletitega toi- mub nende piletite kehtivuse aja kestel ül- dises korras.

RT, 1938, 20, 179.

Väikekätiste pidajate palga-arveraamatu või palgalehete pidamisest vabastamise määrus vabastab palga-arveraamatu või palgalehete pidamisest kõik kätiste pidajad, kelle käiti- ses töötab 1—2 töölise, ja need 3 ja 4 töö- lisega töötavate kätiste pidajad, kelle tööli- sed ei allu haiguskindlustusele.

RT, 1938, 21, 186.

40-tunniline töönnädal

Rahvusvahelise tööbüroo tegevusest läinud aastal tööaja lühendamisel

Rahvusvaheline tööorganisatsioon on möödunud aastal teinud järjekindlaid pingutusi tööaja lühen- damiseks. Tööaja lühendamist on püütud teostada

liikmesriikide mitmesugustel majandusaladel Wash- ingtonis peetud tekstiilkonverentsi töö tulemusena võeti vastu rahvusvahelisel töökonverentsil (juunis) konventsioon 40-tunnilise töönnädala teostamiseks tekstiiltööstuses. Tööaja lühendamine 40 tunnil- le nädalas tunnustati vajaliseks juba 1935. a. töökon-

verentsil, kuid selle teostamine pidi sündima igas tööstusharus eraldi. Selle põhimõtte kohaselt erikonverentsid kiitsid heaks tööaja lühendamise aknaklaasi- ja pudelitööstuses 1935. a. ja avalikel töödel 1936. a. Nüüd laienes 40-tunnilise tööajala põhimõtte ka tekstiiltööstusele, kus töötab üle maailma 14 miljonit tööliset.

Töökonverents aga tunnistas, et 40-tunnilise tööajala teostamine tööstusharude järele sünniks liig aeglaselt. Konverentsil võeti vastu resolutsioon, mis kohustas tööbüroo administratiivnõu-

kogu võtma käesoleval aastal peetava töökonverentsi päevakorda 40-tunnilise tööajala küsimuse kõikidel nendel tööstusaladel, mille kohta veel tööaja lühendamise konventsioon puudub. Sellega on 40-tunnilise tööajala küsimus jõudnud uude järku.

Peale tööajala lühendamise on asunud lühendada tööaega inimega keskes. Läänud aasta töökonverentsil võeti vastu otsus, mille järele noortööliste vanuse alammäär tööstuses ja kaubanduses tõsteti 14. aastalt 15 aastale.

Käitiste elu

Tallinnast

A.-s. Fr. Krulli

töökonflikt on jõudnud lõppstaadiumi.

Veebruarikuu lõpul käitis hakkas uuesti töötama, suurendades kordkorralt töölise arvu. Tööliskond on komplekteeritud niihästi endisest töölisist kui ka väljastpoolt. Siiski mitte kõik endised töölised ei ole käitisesse tagasi võetud, vaid umbes 100 töölise töölevõtmisest käitise juhatus keeldub. On kuulda, et neid töölisi pole võetud tööle ka teistesse metallikäitistesse.

Käitise juhatus vallandas ka kaks tööliskoogu liiget, kelle vallandamine tööseisaku tagajärjel ei olnud põhjendatud, sest üks viibis tööseisaku ajal sanatooriumis ja teine kaitseväeteenistuse komisjonis.

Konflikti tagajärjel puudusesse sattunud töölise abistamiseks on reas käitistes tööliskoogud ja töölisvanemad hakanud vastu võtma annetusi.

Endiselt viibib vahi all rida töölisi, keda nähtavasti süüdistatakse streigile õhutamises seatud eeskirjade vastaselt.

A.-s. „Ilmarise“

töölise üldkogu koosolek peeti 25. veebr. s. a. Käitise 252 töölisest oli koosolekule ilmunud 150 tööliset. Tööliskoogu tegevuse aruandest selgus, et käitise juhataja poolt oli tööliskoogule esitatud uus sisekorra määruste kava läbivaatamiseks ning paranduste tegemiseks. Kuid nähtavasti ei ole arvestatud tööliskoogu poolt esitatud parandusi ja samuti on jäetud ka tööinspektori poolt kinnitamata seadustega mitte kooskõlas olevad sisekorra määrused. Ettekantud parandused sisekorra määruste kohta kui ka nõukogu tegevuse üle võeti ühel häälel vastu.

Koosoleku päevakorras oli ka palgaküsimus, millega ühenduses tööliskoogu liikmete poolt anti ülevaade möödunud aasta tööstusest. Uute palganõudmistele väljawaadete kohta oli koosolekule kutsutud aru andma käitise juhataja, kelle aruandest selgus, et käitise peremehed on kaupmehed ning nad ei ole huvitatud metallitööstuse, s. o. a.-s. „Ilmarise“ puhaskasust, kuid veel vähemal määral juuremaksimisest. Ka metallitööstustel olevat praegu raske ajajärk ja neid asjaolusid arvestades ei olevat käitises võimalik läbi viia tööliskoogu poolt esitatud üldist palgakõrgenduse nõuet. Aruandepäeval olevat 26 töölisele tõstetud palku,

kellede hulgas on ka 9 lihttööliset, ja juuresaamine kestvat läbi aasta.

Koosolek, kuulunud käitise juhataja aruande, otsustas:

1) nõuda üldist tunnitase kõrgendamist 5 sendi võrra tunnis;

2) tükitöö puhul peab ettehindamine olema enne töö algust, kusjuures peab olema garanteeritud põhipalgale 25%;

3) võimaldada keevitajale tükitööd;

4) nõudmistele kokkuleppe saavutamiseks käitise juhatajaga anda tööliskoogule nädalane tähtaeg.

3. märtsil käitise juhataja ja tööliskoogu vahel peetud läbirääkimistel esitas käitise juhataja järgmised ettepanekud: 1) lihttöölise tunnitase tõstetakse ühe sendi võrra tunnis; 2) madalamapalgalistele oskustöölisele 1—2 senti tunnis; 3) kõrgemapalgalistele individuaalselt.

Kuna peakoosoleku poolt ülesseatud nõudmistele kohaselt ei läinud tööliskoogul korda kokkulepet saavutada, siis peeti uus üldkogu koosolek 10. märtsil, milline otsustas alata töötüli eelmiste nõudmistele läbiviimiseks. Tööandjad jäid ka nüüd selle juure, et palgatõstmine peab olema individuaalne, kusjuures osal töölistel see tõuseks kuni 8 senti tunnis.

A.-s. Balti Puuvillast

Käitises töötab pärast suuremat vallandamist, 1. märtsil s. a., käitise juhataja aruande järgi 355 mees- ja 1084 naistööliset, kokku 1439. Käitise juhataja aruande järgi on ekspordi suhtes jäänud edaspidi väljavaated nõrgemaks, samuti ollakse sunnitud püüma siseturul toodangut, kuna kaupade tagavarad on paisunud liialt suureks.

Käitise töölised pidasid üldkogu koosoleku 6. märtsil kell 10.30, kino „Ars'i“ ruumides, kuhu oli kokku tulnud 741 inimest. Koosoleku juhatajaks valiti R. Vaine, kirjatöömehetaks B. Heisert. Tööliskoogu aruande kandis ette töölisvanem V. Ado, kes tonitas, et eelmise koosoleku otsusel on sotsiaalministri saadetud märgukiri, kuid erilisi tulemusi see ei ole annud. Möödunud koosoleku otsustele käitise juhataja poolt antud vastus ei rahuldanud tööliskoogu ja tööliskoogu paneb selle peakoosolekule ette uueks seisukohavõtuks. Tööliskoogu poole on pöördunud sooviga, mitte nõuda palkade tõstmist, vaid turul toiduainete hindade alandamist. Seda on aga märgukirjadega võimatu teha, ja ainult töölis-

nõukogul on see võimatu, sest töölisel on vähe organiseeritud.

Dr. Laane vallandamisel töölisnõukogu poolt esitatud arsti vabriku juhatus ei palganud, kuid astus käitise juhatuses läbi rääkima arstimise üleandmiseks haigekassale, lubades toetusena haigekassale $\frac{1}{2}\%$ palgast lisa ja ruumid koos riistadega tasuta kasutada. Ülevõtmine toimub 1. apr. 1938. a.

Võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1) A.-s. Balti Puuvilla tööliste peakoosolek 6. märtsil 1938. a., leiab, et ratsionaliseerimist ei või teostada ainult tööjõu väljakurnamise teel, vaid et selleks tuleb rakendada ka vajalised abitööjõud, nagu seda tehakse välismaal, mille juures tööliste palgatase ei tohiks langeda, üldkoosolek leiab vajalikeks: 1) et võetaks abitööjõududena tööle masinate puhastajad või et selle eest eraldi tasutaks; 2) et kudujaile toodaks poolid kohale; 3) et valmis-kangaste (tükkide) puhastamist kudujaite poolt makstaks eritasu; 4) et käitise juhatus ka 1938. a. tööliste antavat puhkust võimaldaks võidupüha ja jaanipäevaga järjestikku olevat tööpäevadel; 5) et tööpäeva lühendamine 7 tunni 55 minutini, on vajaline.

Käitise tööliste päevamuredest kõneles Tööliskoja peasekretär J. Rebane.

Mitmesuguste küsimuste all võttis üldkoosolek vastu järgmise resolutsiooni:

A.-s. Balti Puuvilla käitise tööliste üldkoosolek 6. märtsil 1938. a. leiab, et tööliste palgad on maha jäänud elukallidusest ja produkttsiooni tõusust, ratsionaliseerimise tagajärjel, mille tõttu on vajaline tööliste palku tõsta 20% individuaalselt, s. o. iga tükitöö tariifi kohta, kangrutele aga 25%.

Streigivabadus O. Saare metallikäitises (jalgrattatööstus).

O. Saare metallikäitise töölisel püstitasid 2. dets. 1937. a. nõude, et tükitöö puhul garanteeritaks päevapalk iga üksiku tükitöö kohta. Käitises oli aastaid valitsenud kord, et garanteeriti iga üksik tükitöö päevapalgaga, mida aga muudeti, isegi ette teatamata. Tööinspektsiooni korraldusel makseti töölistele saamatajäänud palk tagasi, mis osutus isegi üksiktöölisel üle kümne krooni. 10. detsembril 1937. a. aga kirjutati palgaraamatusse: „Juhul, kui tööliste üldtükitöötasu ühes palgas osutub väiksemaks kui tema tunnitasu, siis maksetakse tema palk tagatud põhipalga alusel.“ Tööliste oli see vastuvõtmatu ja jääb ka vastuvõtmatuks. 10. dets. 1937. a. esitati palgaraamatud allakirjutamiseks, kuid enamik töölisi jäi kindlaks 2. dets. 1937. a. tehtud otsuse juure peale üksikute, kes palgaraamatu sissekanne teele alla ei kirjutanud.

Pinevas õhkkonnas, kuna igaviisi püüti hankida tööliste allkirju palgaraamatusse, toimus üldkogu koosolek 18. dets. 1937. a. Koosolekul otsustati palgaraamatutesse alla kirjutada, kuid algatati töötuli, nõudes veel kõigi palganormide tõstmist 15%, minimaalpalgade kindlaks määramist meestele 30 senti tunnis ja naistele 25 senti tunnis. Kokkulepet ei saavu-

tatud, toimetus kanti ette sotsiaalministrile, kes andis töölistele streigivabaduse

Tekkinud olukorda kaalus tööliste üldkogu koosolek 8. veebruaril s. a., kus selgus, 1) et tööandja ei ole nõus tõstma palganorme 15% võrra, 2) nõustub minimaalpalku lähemalt kaaluma ja palgaraamatusse juure kirjutama järgmise teksti: „Tähtendatud kokkulepe on maksev väljakujunenud tükitöö hindade juures. Peaks uuel alustatud tööde juures üksik kokkulepitud tükitöö-tasu osutama väiksemaks tööliste garanteeritud tunnitasust, tasutakse töölistele kindlustatud tunnitasu alusel.“ Viimane ettepanek võetakse ühel häälel vastu. Minimaalpalgade kohta on tööandjalt ettepanekud: 1) Oskustöölisele — oskustunnistusega või 3-a. praktikaga 28 senti tunnis. Otsustatakse nõuda oskustöölisele, kes omavad tunnistuse või 3-a. praktika või sooritavad proovitöö, 40 senti tunnis. 2) Lihvijaile, praktikaga, 20 senti t., lihttöölisele, üle 18 a. vanad, 2-a. praktikaga, 20 snt. tn. Otsustatakse nõuda lihttöölisele ja lihviijate minimaalpalgaks 25 senti tunnis. 3) Naistöölisele (lihttöölised) 18 senti t., esimesed 45 päeva 15 snt. t. Võetakse vastu seisukoht, et naistöölise prooviaege ei kehtaks üle ühe kuu ja tunnitasu jääks tööandja esitatud suurusele.

Lubatud streigivabadust töölisel ei saa kasutada vähese organiseerimise tõttu.

3. märtsil peeti uus tööliste üldkogu koosolek, kus otsustati jätkata palgavõitlust. Koosolekul otsustati nõuda tükitöö puhul päevapalga garanteerimist iga üksiku tükitöö kohta ja kõigi palganormide tõstmist 15 protsendi võrra. Pealeselle otsustati nõuda minimaalpalgade kindlaksmääramist, nii et meesoskustöölisele, kes omavad vastava kutsetunnistuse või 3-aastase praktika või on sooritanud nõutava proovitöö — 40 senti tunnis, lihttöölisele 28 senti tunnis, naistöölisele nikeldamise ja kroonimise ruumis 28 senti tunnis, pakkijaile 25 senti t. Uutele naistöölisele maksetagu esimese kahe nädala jooksul 18 senti tunnis. Eeltoodud nõudmistele teostamiseks otsustati alustada töötüli seaduses ettenähtud korras.

Tööandja oli just tund aega enne üldkoosoleku algust tõstnud osaliselt tööliste palku. 42 töölisel tõsteti palka 2—7 senti tunnis.

Sotsiaalminister andis töötüli lahendada komisjonile, kuna lepitus tööinspektori juures ei annud tulemusi.

Rauaniidis piirati tööaega

5. märtsist alates Rauaniidi paelaosakond töötab 5 päeva nädalas. Terves käitises töötatakse üldiselt 8 tundi kahe vahetusega. Värviokjas on juba pikemat aega töötatud 5 päeva nädalas, samuti on poolijatel tööd vähe. Lühendatud tööaja põhjuseks on osaline tööpuudus.

Massoproduktis vallandati töölisi

Massoprodukti mööblitööstuses vallandati hiljuti 26 tislert. Vallandamise põhjuseks olevat tööpuudus.

Lorupi klaasivabrik suurendas tööliste arvu

Lorupi klaasivabrik vallandas mõni aeg tagasi klaasivabriku vannu remondi tõttu ligi paarsada klaasipuhujat. Viimasel ajal on vallandatud töölisel jälle uuesti tööle tagasi võetud ja praegu töötab vabrik täie koormatusega. Valmissaadused lähevad peamiselt siseturule.

Kaevandustest

„Küttejõus“ nõutakse töötasude tõstmist

A.-s. „Küttejõu“ tööliste üldkogu koosolekul võeti vastu töölisnõukogu poolt väljatöötatud uued töötasunormid, mille nõudmisele asutakse. Töötasu tõstmist nõutakse allmaakaevureile 18 senti vagonetist ja pealmaakaevureile 5 senti kantmeetrist. Kõigile päeva-, platsi- ja naistööliste nõutakse juure 5 senti tunnis. Ekskavaatorikütjale nõutakse tunnitasu tõstmist 12 senti ja preemia suurendamist 24 sendilt 40 sendile 100 kopatäie pealt. Tõstevinnatööliste nõutakse juure 1 sent, purustajas töötavaile tööliste 5 senti vagonetilt, töökoja tööliste 5 senti tunnis. Kuu-tööliste ja öövahtidele nõutakse palga tõstmist 10 krooni võrra.

Üldkogu poolt vastuvõetud uued hinnakirjad esitatakse kaevanduse juhatusel ja juhul, kui soovitud ulatuses töötasusid ei tõsteta, otsustasid töölisel alustada töötüli.

Koosolekul otsustati ka nõuda, et suvekuudel pealmaakaevurid võiksid tööga alustada tund aega varem, s. o. kl. 7 hommikul.

Sindist

Tööliste arv püsis Sindi vabrikus seni 1018 peal. 10. veebruaril k. a. kell 20.30 hävitas kahjutuli Sindi vabriku villa- ja kemikaalide laoruumi. Laoruum oli puust sõrestikehitus. See on raskeks hoobiks Sindi tööliiskonnale. Umbes 70 töölist vallandati 7 päeva jooksul ja ülejäänud 300 kaleviosakonna töölisel on lepingu lõpetamine ette teatatud. Kuuldavasti kulub 1½ kuni 2 kuud enne kui kaleviosakond saab jälle alata tööd, olenevalt villa ja kemikaalide kohalejõudmisest, mida välismaalt telliti. Kuuldavasti tõuseb kahjusumma 250.000 kroonini, s. o. 25.000.000 sendini. Vabrikuoomanikud selle all ei kannata, sest hävinud varandus on niisama kõrgelt kindlustatud. Kanjutuli oli alanud villade isestumisest.

A.-s. „Kreenbalti“ kirjukudumise-osakond sai umbes 10% ulatuses kahju kogu kahjusummast ja töökäigule see mõju ei avalda. Põlesid ära mõned uued masinad ja lõnga.

Kirjukudumise-osakonna töölisel alustasid 27. veebruaril 1938. a. töötüli, nõudes 25%-list palgatõstmist. Elukalliduse kiire tõus sunnib töölisi oma palgale lisa nõudma. Tööliste vaigistamiseks anti 1. aprillil 1937. a. tasu juure preemiade näol puhta töö eest. Tükitöötabeleis on aga hinnad endised. Niisugune preemiade maksmine ei rahulda aga enam töölisi. Nüüd, pika ootamise järele, teatas käi-

tise juhatus, et palga tõstmine ei tule üldse kõne alla. Põhjuseks olevat suur võistlus väikeste tekstiilkäitiste poolt ja halvad turustamisolud. Ka olevat tööliste palgad küllalt rahuldavad. Töölisi on A.-s. „Kreenbalti“ osakonnas 231.

Nii mitmeski eelmises numbris on toonitatud Sindi halbu korteriolusid, kuid ikkagi peab jälle sellest rääkima. Korteriolud muutuvad päev-päevalt viletsamaks. Ehitatakse küll eramaju juure, kuid see üks ei suuda korteripuudust vähendada. Kuuldavasti hakatakse kevadel vanu tööliselamuid lammutama, ilma et uute juureehitamist oleks juttugi. Ka ei remonteerita tööliiskortereid küllaldaselt, küll aga ametnike, eriti välismaalaste, kortereid.

Eesti Tekstiiltööliste Ühingu Sindi osakonna aastapeakoosolek peeti reedel, 18. veebruaril 1938. a. „Sõpruse“ saalis. Koos oli 550 liikmest umbes 400. Koosolekut juhatas A.-s. „Kreenbalti“ osakonna töölisnõukogu ja osak. juhatusel liige R. Tarlap. Eelmisel aastal oli osakonna juhatus 5-liikmeline, nüüd aga valiti 7-liikmeline juhatus. Juhatusel valiti endised: A. Tamm, Ed. Saar, R. Tarlap, J. Kuller, ja uued N. Lembit, H. Meola ja O. Mihkelsoo. Revisjonikomisjoni valiti J. Piile, Ev. Sarapik ja A. Laason. Koosolekul refereris ETÜ esimees E. Kadakas teemal „Kutseühingute rahvamajanduslik tähtsus“ ja peasekretär I. Rebane „Tekstiiltööliste päevaküsimusist“.

Tööline.

Pärnust

Organiseeritud tööliiskond võitis.

Pärnu ühishaigekassa volinike peakoosolek peeti 13. veebruaril 1938. a. Volinikke oli kokku tulnud rekordiline arv. Huvipunktiks oli juhatusel valimine. Organiseeritud tööliiskond seadis enda poolt uude juhatusel kandidaadid, kes ka kõik valiti. Juhatusel koosseis on nüüd järgmine: A. Elend, J. Saidla, R. Peters, V. Niit ja H. Raide.

Juhatusel ettepanekul peakoosolek otsustas ühel häälel liikmete tarvis asutada apteegi.

Töölisvanemate koosolek.

Töölisvanemate ja kutseühingu tegelaste koosolek peeti 16. veebr. k. a. Tööliiskodus. Osavõtt oli keskmine.

Tähtsaimaks küsimuseks oli usaldusmeeste võrgu loomine. See töö jäeti ühingute ja sektioonide juhatusel hooleks.

R. P.

Ellamaalt

Ellamaa turbakäitise

Eelmises „Tööliiskojate Teataja“ nr. 2 kirjutuses „Ellamaa turbakäitise“ oli trükiviga musta turba veovagonetide arvestuses. Trükitud oli, et käitise arvestatakse kõik musta turba veovagonetid 4,3 m³, peab olema 4,7 m³.

1. jaan. s. a. tõsteti jõujaama ja töökoja tööliisil palku möödunud 1937. a. sept.-kuus peetud tööliste üldkogu koosoleku otsuse põh-

jal. Tööliste nõudmine sel koosolekul oli, et elukallidust arvestades, kõiki töötasusid tõstetaks 20% võrra, et reaalteenistus püsiks vähimasti kriisiaegsel tasemel. Osale välistöö tasudele, mis olid õige madalad, pandi juure möödunud aasta lõpul 5%—14% ja nüüd 1. jaan. s. a. pandi juure ka jõujaama ning töökoja tööliste töötasudele 3%—25%. Palga tõusu ülemmäära osaliseks on saanud 1 tööline, kuna enamiku palga tõusu % kõiguvad 8—10% ümber. Osale jõujaama kütjail on kuuteenistustasuna juure pandud Kr. 5.—tükitöötasuna, mis kutsetunnistuse olemisel kuulub palga külge liitmisele.

On ka neid, kellele palka pole juure pandud.

Alkoholitarvitus on Ellamaal olnud kogu aeg suur, eriti sellest ajast, kui käitise varustuspunkti pidaja, käitise juhatusse nõusolekul, sai alkoholiga kauplemise loa. Riisipere Ühiskaupluse kohalik harukauplus kaupleb ka alkoholiga. On mindud isegi nii kaugele, et kohalik kultuuri levitaja E. T. T. A. ja T. Kultuurühing ja ka teised organisatsioonid, neist mitmed väljastpoolt, püüavad seda halba nähtust oma kassa huvides ära kasutada ning korraldavad aastas mitu pidu alkoholise einelauaga, mille kavas enamail juhtudel peale tantsu ja alkoholiga einelaua midagi ei pakuta.

Käitise juhatus esitas töölisnõukogule uued töötasude tariifid seisukoha võtmiseks. Uutest tariifidest nähtub, et eelolevaks turbalõikuse hooajaks on tõstetud masinate juures töötavale turbalõikajatele töötasu 8,5% võrra ja iga 1000 pätsi 5-de ladumisel 12% võrra. Teised hooaja töötasud, mida kõiki oleks pidanud suurendatama, on jäetud endisele tasemele.

Mitmesugust

Töötülid

A.-s. A. M. Lutheri töötülis

töötülide lahendamise komisjon otsustas, arvesse võttes käitise juhatusse pakkumist, kohustada käitist tasuma 1938. a. jooksul kõigile äripäevadele langevate pühade eest meestöölistele Kr. 2.50 päevas ja naistöölistele Kr. 2.—päevas. Otsus jõustub 31. jaanuaril 1938. a. ja kehtib 31. detsembrini 1938. a.

Kreenholmi töötülis

töötülide lahendamise komisjon otsustas muuta 16. märtsil 1938. a. kehtivaid tükitöö tariife nii, et tööliste koguteenistus tükitööst tõuseks vähimalt 6%. Ajatööl töötavatele meestöölistele otsustati palka tõsta vähemalt 8% ja naistöölistele vähemalt 5%. Uued tükitöö tariifid ja ajapalgad pannakse kehtima käitise juhatusse poolt, ära kuulata töölisnõukogu arvamist. Sel juhtumil, kui käitis asub ratsionaliseerimisele, võib kehtivaid palgatariffe muuta, kuid nii, et tööliste teenistus tõuseks vähimalt 7%, võrreldes ratsionaliseeri-

Käitise juhatusse korraldusel olid koosolek 17. veebr. s. a. kokku kutsutud need töölistes, kes soovivad käitise maale maju ehitada. Koosolekust osavõtt oli võrdlemisi rohkearuuline. Käitise juhatusse poolt koostatud leping oli esitatud teiskordselt endisel kujul, mis ka sel koosolekul tunnustati täiel määral vastuvõtmatuks. Ehitada soovivad esitasid oma nõudmised ja tegid teatavaks töölisnõukogu kaudu nende poolt vastuvõetavad tingimused:

1) Ellamaa käitis annab töölistele, kes soovivad käitise maad chituskrunte, need samadel ostu alustel, mida näeb ette riiklik alevite ja alevike ehituskrunte väljaandmise seadus.

Käitise juhatus, vastu tulles kruntide soovijatele, arvestaks krundi tegelikku väärtust ja müüks selle kõige rohkem omahinnaga.

Käitisel tuleks ehitajatele võimaldada ehituslaenu, igale ehitajale vähimasti Kr. 1000.—, millest ehitaja saaks kätte maja vundamendi valmimisel Kr. 250.— ja ülejäänud osa maja katuse alla saamisel. Laenu peaks võimaldata 15. a. laenu saamise päevast, esimesed 5 a. ilma % ja järgmised 10 a. 2% a.

2) Käitis hoonestab ise krundid ja annab need välja üürilepingu alusel, kusjuures üüriga kruntija hoonesse investeeritud kapitali ületamisel langeb see senise üürimaksja pärisomandiks.

Hooned tuleksid käitise äranägemisel väljaandmisele lasterikkamaile perekondadele ja kaemata aega käitises tööl olnuile.

Ei ole tagajärgi annud ka tööliste ja ametnike poolt esitatud palve käitise juhatusse käitise varustuspunkti senise pidaja lahkumise tõttu selle andmiseks Riisipere Ühiskaupluse kohaliku harukaupluse kätte. *Tööline.*

misele eelneva kuu teenistust. Tükitöö puhul garanteeritakse naistöölistele 20 ja meestöölistele 24 senti tunnis.

Komisjoni otsus jõustub alates 16. märtsist ja kehtib 30. novembrini.

Komisjoni otsusele töölistes ja tööandja esitasid protesti.

Narva Linavabriku töötülis

komisjon otsustas tõsta tööliste palku nii, et palga tõus oleks vähimalt 3,5%, võrreldes 16. märtsil kehtivate palkadega.

Otsus jõustub 16. märtsil 1938. a. ja kehtib 30. novembrini. Tööliste nõudmiseks oli siin palgatõstmine 7 senti tunnis.

Komisjoni otsusele töölistes esitasid protesti.

Luige mänguasjade käitise töötülis

töölistes nõudis palga tõstmist 3—5 sent. tunnis. Käitises töötab paarikümne tööliste ümber ja palgad on madalad. Naiste palgad, näiteks, ei ulatu 20 sendingi tummis.

Lepituskoosolek komisjonis tulemusi ei annud, kuid komisjon katkestas siiski lepituse, andes pooltele võimaluse veel omavaheliseks

läbirääkimiseks. See andiski tulemusi, nii et töötüli lõppes omavahelise kokkuleppega väljaspool komisjoni. Käitis asub Tartus.

Sindi Kreenbalti kirjukudumise osakonna töötüli,

mis algatati nii töölismõukogu kui ka tööandja poolt ja kus töölised nõudsid 25%-list palgatõstmist osale töölisele, nimelt umbes 150-le 230 töölise koguarvust, peamiselt kudujaile, lepitusprotseduuri tulemusi ei annud ja komisjon asub sundotsuse tegemisele.

Kutseühingutest

Raudtee liinitöölise ühingu 15 a. juubeli-koosolekult.

Püstitati rida sotsiaalpoliitilisi nõudmisi.

E. V. raudtee tee- ja ehituste kuuteenijate ja alatiste päevatöölise kutseühingu peakoosolek peeti 27. veebruaril Raudteelaste Kodu ruumes. Selle peakoosolekuga tähistas kutseühing oma tegevuse 15-dat juubelit. Ühingu juhatus on töömeeste käes ja praegu tõuseb liikmete arv üle 600. Ühing on raudteelaste kutseühinguist aktiivsemaid. Juubeli peakoosolekule oli ilmunud palju liikmeid provintsi, nii et Raudteelaste Kodu ruumid suutsid vaevalt kõiki osavõtjaid mahutada.

Koosoleku juhatajaks valiti E. Tammai, Riikast ja A. Saul, sekretärideks valiti J. Viirsalu, H. Oona ja H. Mikfeldt.

Ühingu tegevuse aruande esitas A. Saul, märkides neid samme, mis ühing on korduvalt astunud valitsusasutuste ees raudtee tööliskonna olukorra parandamiseks.

Ühingu arengust annab tunnistust liikmete arvu pidev kasv. Praegu jätkub areng tõusu suunas.

Rahalise aruande 1653,85 krooni suuruses esitas ühingu laeaur E. Peterson.

Aruanded kinnitati ühel häälel.

Teenistuslikke ja majanduslikke küsimusi selgitas A. Saul ja raudteede kommertsialiseerimise küsimust E. Peterson. J. Mikelson kõneles tugevaist kutseühinguist.

Ühingu juhatus valiti endises koosseisus tagasi, samuti revisjonikomisjon, peale ühe liikme. Juhatusse kuuluvad E. Muna, E. Peterson, J. Kivistik, J. Raavel, A. Pukspuu ja A. Saul.

Koosoleku lõpul võeti vastu rida resolutsioone, milles tunnustati vajalikeks hoogsam organiseerimistöö. Madalamapalgaliste riigiteenijate palgad, hoolimata nende osalisest tõstmisest, pole kooskõlas suurenenud elukallidusega, mis pärast peetakse vajalikeks täiendavalt tõsta madalamapalgaliste riigiteenijate ja ehitusameti päevatöölise palku.

Töölise lasteabiraha normid on madalamad riigiteenijate lasteabiraha normidest. Resolutsioonis nõuti töölise lasteabiraha normide lähendamist ja ühtlustamist riigiteenijatele maksetavate lasteabiraha normidega.

Palgalist puhkust nõuti kõikidele raudtee päevatöölisele.

Kuna korteritega varustamise alal on tulnud ette väärnähtusi, nõuti kõigile ehitusameti korteriõiguslikele teenijaile ja töölisele priikorterite võimaldamist ja, kus korterid puuduvad, korteriraha maksmist. Korteriõiguslike töölise hulka tuleks arvata ka ehitusameti õpinud töölised.

Töötülide lahendamise seaduse muutmist nõuti selles mõttes, et käitistes, mis otseselt sõltuvad riigi eelarvest, saaks kasutada kehtivat töötülide lahendamise korda ka päevatöölise suhtes.

Raudteede kommertsialiseerimise suhtes vastuvõetud resolutsioonis tunnustatakse valitsuse õigust ja kohustust korraldada raudteede valitsemist ja majandamist otstarbekohaselt, kuid sellejuures ei tohi halvendada raudtee teenijate ja töölise õiguslikku olukorda. Teenijate ja töölise kohta peaksid ka edaspidi jääma kehtima kõik riigiteenijate ja -töölise kohta praegu kehtivad ja edaspidi kehtima pandavad seadused ja määrused.

Kui aga uue raudtee valitsemise põhimääruse kehtima panemisega raudteeteenijad ja -töölised siiski eraldatakse teistest riigiteenijatest ja -töölisest, siis peaks seadusandlikul teel pandama kehtima raudteeteenituse seadus, mis haaraks töölise ja teenijate kohta kõiki küsimusi õigusliku, majandusliku ja sotsiaalkindlustuse aladelt. Raudteetöölise ja -teenijate olukord ei tohiks selle juures olla halvem riigiteenijate ja -töölise omast.

Peakoosolekule järgnes aktus, kus ühingu laeaur E. Peterson esines kõnega ühingu 15-aastasest tegevusest. Muusikalise osa eest hoolitses töölismuusika sümf-orkester ja solist A. Tamm. Tervitusi ütlesid Sotsiaalministeeriumi poolt tööinspektor Rode, Raudteelaste Keskühingu poolt Anton, Tööliskoja poolt J. Kurvits, Raudteetöölise ühisuselt J. Normann, ehitusameti liinijaoskondade töölismõukogudelt E. Tammai, Raudteelaste Kutseühingult Kaus, Jaamateenijate Kutseühingult Mitt, Teemeistrite Kutseühingult Renter ja Raudteelaste Kodult Taft.

Pagaritöölised nõuavad öötöö keelu seaduse karistusnormide suurendamist

27. veebruaril s. a. peetud E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu peakoosolekul leiti, et praegu kehtivad karistusmäärad öötöö keelu seaduse rikkumist ei suuda takistada ja nõuti ettevõtjailt tegutsemislubade äravõtmist pärast kolmekordset seaduse rikkumist. Vastuvõetud resolutsioonid tehakse teatavaks sotsiaalministrile ja vanemale tööinspektorile. Nagu selgus, on möödunud hooajal tehtud seaduse rikkumise puhul tervelt 186 protokollit, neist 28 protokollit alles möödunud nädalal.

Kullaseppade kutseühing 10-aastane.

Kullasepatöölise ametiühing pidas möödunud pühapäeval oma 10. aastapäeva.

Aktuse avasõna ütles ühingu esimees H. Ausmees, selgitades ühingu saavutusi ja uusi sihte.

Mööbelseppade organiseerimiskoosolekul

refereeris 8-tunnilise tööpäeva üle Lui Metslang.

Koosolekul avaldati pahameelt mõningais suuremais mööblikäitisis valitseva palgamaksmise viisi üle, kus sageli palka maksetakse krooni-paari viisi. Ka juhiti tähelepanu sellele, et väljaspool ühingt seisvad tiserlerid ei pea kinni 8-tunnilisest tööpäevast ja töötavad mõnes kohas 15—16 tundi ühtsoodu.

Plekksepad valmistuvad palgaolude parandamisele.

E. ehitus- ja puutööliste ametiühingu juure kuuluva plekkseppade osakonna peakoosolek otsustas plekkseppade hulgas kehtima panna üldiselt 8-tunnilise tööpäeva. Ühtlasi otsustati side luua kogu eesti organiseeritud plekkseppadega, et palgavõitluse puhul ei oleks karta provintsist plekkseppade juurevoolu.

Vorstitöölised pidasid koosoleku

6. märtsil peeti vorsti- ja lihatööliste ühingu korraline aastapeakoosolek. Koosolekul ettekantud aruandeist selgus, et ühingul on olnud möödunud aasta algul raskusi palgaliikumisega, mille tagajärjel hiljem ühingu elus oli teatav seisak. Viimasel ajal on sellest üle saadud ja ühingu liikmete arv on jälle kasvanud.

Tekstiiltöölised valmistuvad kongressiks.

Ühing töötab edukalt.

6. märtsil peeti Eesti tekstiiltööliste ühingu Tallinna osakonna üldkoosolek. Koosolekul ettekantud aruandeist selgus, et ühingu tegevus on arenenud kõigist raskusist hoolimata tõusu suunas. Liikmete arv on tõusnud tuhandeni.

Tegevuskavas lubati erilist rõhku panna 40-tunnilise tööädala propageerimisele ja usaldusmeeste võrgu väljaarendamisele.

Ühingu auliikmeiks otsustati valida kaks vanemat töölisi.

Pottsepad nõuavad kollektiivlepingut ja palgakõrgendust

Pottseppadel algab kevade saabudes tööhooaeg ja seetõttu on ahjutööliste ametiühing alustanud hoogsat tegevust. Mõni aeg tagasi valitud uus juhatus on alustanud organiseerimistööga, et algaval tööhooajal kehtima panna kollektiivleping ja 10% palgakõrgendus. Kuni 1937. a. esimese pooleni kehtis pottseppadel kollektiivleping, mille tähtaja lõppedes pandi kehtima kuueks kuuks tööüldide lahendamise komisjoni sundotsus, mis

aga nüüd juba kustunud ja mille tagajärjel algaval tööhooajal seisab esijoones ees töötingimuste parandamine. Organiseeritud on pottseppi kuni 75%.

Viljandisse avati Tallinna Rätsepatöölise Ühisuse osakond.

27. veebruaril s. a. toimus Viljandis rätsepatöölise koosolek, mis oli kokku kutsutud kohalike agaramate rätsepatöölise algatusel organiseerimiskoosolekuks. Et uue kutseühingu registreerimiseks praegu võimalus puudub, siis otsustati asutada koha peal Tallinna Rätsepatöölise Ühisuse Viljandi osakond. Tallinnast olid kohal Tallinna Rätsepatöölise Ühisuse esimees Oja ja liidu esindaja Uukivi. Need esinesid pikemate seletustega organiseerimise vajadusest ja tähtsusest. Valiti viielikmeline juhatus ja kolmeliikmeline revisjonikomisjon.

Juhatusse valiti: Ants Laas (esimees), Aug. Rannik (abiesimees), Paul Hints (sekretär) Mery Malin (abisekretär) ja Johan Rohtla (laekur).

Paljud rätsepatöölised, kes kuuluvad praegu Käsitööstuskoja alla, tahavad sealt lahkuda ja kuuluda Tööliskoja alla, sest see on sisult ja laadilt neile vastuvõetavam kui Käsitööstuskoda.

Veidi statistikat

Elatismaksumuse indeks veebruaris

tõusis ametlikel andmeil detsembriga võrreldes 2 punkti võrra (nov. — 106, det. — 108, veebr. — 110). Toitlus tõusis 2 punkti võrra (okt. 95, nov. 96, det. 100, veebr. 102). Võrreldes 1935. a. keskmisega on üldindeksi tõus 25%, toitlusindeksi tõus 32%. 1937. a. jooksul on üldindeks tõusnud (s. o. võrreldes 1936. a. detsembriga) 7%, korteri osas 15%, toitluse, kütte ja valgustuse osas 9%, hariduse osas 15%, riidetuse osas 5%.

Tunnipalga tõus

1937. a. jooksul on ametlikel andmeil: meestel 11% ja naistel 8%. Kuna elatismaksumuse ametlik indeks on tõusnud kõigest 7%, siis järeldatakse sellest tunnipalga ostujõu tõusu. Tunniteenistuse tõus ei puuduta aga kaugelt kõiki tööstusharusid, vaid avaldub peamiselt põlevkivitööstuses.

Keskmise tunnipalga rahvusvaheliseks võrdluseks

olgu toodud järgmised Rahvusvahelise Tööbüroo andmed (1936. a. kohta).

Keskmise tööstustöölise tunnipalk (mehed ja naised ühes arvatud):

Ühendriigid \$ 0.57—0.62. Eesti rahas Kr. 2.10—2.30.

Daani Kr. 1.35.

Rootsi Kr. 1.13.

Tšehhoslovakkia Kr. 4.33, Eesti rahas Kr. 54,8.

Eesti Kr. 0.32.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstus-õpilaste (MÕT) seadus muutmisel

Haridusministeerium on töötanud välja MÕT seaduse uue eelnõu. Eelnõu tuli arutusele kutseoskuse nõukogus, mille koosolekule olid kutsutud ka vastavate kodade esindajad. Tööliskoja poolt võttis koosolekust osa peasekretär I. Rebane.

Uus eelnõu toob senikehtivasse seadusse rea muudatusi.

Esialt laieneb seaduse ulatus. Kutseoskuse nõukogule on nimelt antud võimalus arvata seaduse alla ka tööalased mittetööstuslikes käitises. Õppinud töölisena registreeritakse isikud, kes on 1) õiendanud õppinud tööliste kutseeksami, 2) lõpetanud vastava õppeasutuse, 3) omandanud õppinud tööliste kutse Vene riigis enne 15./28. nov. 1917, 4) omandanud õppinud tööliste tunnistuse, mille on annud enne 1. juulit 1931 mõni töösturite või meistrite organisatsioon või nende poolt moodustatud eksamikomisjon või käitise valdaja, 5) omandanud õppinud tööliste tunnistuse mõnes välisriigis. Pp. 3 ja 4 ettenähtud alustel võib registreerida 3 aasta jooksul, arvates vastava tööala arvamist MÕT seaduse alla. Peale nende tähtaegade võib aga tööstusamet kutseoskuse nõukogule eriti kaaluvatel põhjustel esitada registreerimise loa saamiseks.

Õppinud tööliste eksami võib õiendada: 1) tööstusõpilane õppeaja möödumisel, kui ta on lõpetanud tööstusõpilaste kooli või selle aset täitva kursuse, 2) tööstusõpilane, kes on õppinud kohas, kus pole tööstusõpilaste kooli või vastavaid kursusi, mispuhul eksamil esitatakse ka küsimusi ja antakse ülesandeid tööstusõpilaste kooli õppekava üldises ulatuses, 3) isik, kes oma tööala on õppinud õppelepingu alusel või ilma või on töötanud oma alal vähemalt kahekorde õppimiseks ette nähtud aja kestes ja on ületanud 24 aasta vanuse enne 1. jaanuari 1938, kuigi tema ei ole lõpetanud tööstusõpilaste kooli või selle aset täitvat kursust, mispuhul esitatakse kutsetaotlejale küsimusi ja antakse ülesandeid tööstusõpilaste kooli kava üldises ulatuses.

Tööstusõpilaseks loetakse algkoolikohustuse täitnud isik, kes on astunud õppelepingu põhjal käitise kutseoskuse õppimiseks MÕT seaduse alla arvatud tööalal. Neil tööaladel alla 20 a. vanuseid isikuid, tööstusõpilaste nime all, õppelepingut sõlmimata pidada ei või. Prooviaeg kestab kuni kolm kuud, kuid ühekuulise prooviaja kestvuse järel tuleb sõlmida õppeleping.

Pärast kutseoskuse eksami õiendamist on käitise valdaja kohustatud õpilast kolm kuud pidama tööl vastava tööala õppinud tööliste palgaga, ja õpilane on kohustatud õppinud töölisena kolm kuud edasi töötama. Õppelepingu sõlmimise eel õpilane vaadatakse arstlikult läbi. Õpilast pole lubatud rakendada töödele, mis pole seotud tööstuses tehtavate töödega ja oskuse õppimisega.

Tööstusametite ja eriti kutseoskuse nõukogu võimkonda eelnõu laiendab tunduvalt.

Tööstusametid koosnevad esimehest ja Töölis-, Kaubandus-tööstus- ja Käsitööstuskoja poolt esitatud liikmeist. Eksami korral täiendatakse tööstusameti koosseisu kahe täiendava liikmega, kes nimetatakse nimetatud kodade poolt esitatud kandidaatidest.

Kutseoskuse nõukokku on tulnud juure veel Majandusministeeriumi, Kodumajanduskoja ja Insenerikoja esindajad.

Seaduseelnõu näeb ette ka vastutusele võtmise korra seaduse rikkumise puhul.

I. R.

XXIV Rahvusvaheline Töökonverents

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni Administratiiv-Nõukogu otsusel korraldatakse järjekordne Rahvusvaheline Töökonverents Genfis algusega 2. juunil 1938. a. Konverentsi päevakord sisaldab järgmisi küsimusi:

1. Tehniline ja kutseharidus ning tööstusõpilased.
2. Pärismaalaste töölepingute küsimus.
3. Migreerunud tööliste tööolukordade reguleerimine.
4. Kutseliste jõuvankrijuhtide töö- ja puhkeaja reguleerimine.
5. Tööaja üldine lühendamine (40-tunniline tööpäev).
6. Tööstatistika korraldamine tähtsamatel kaevandus- ja tööstustöodel, ühes arvatud ehitustöö ja põllumajandus.

Kõik küsimused on päevakorral esimest korda, s. t. esimesel arutlusel. Ainult viimase küsimuse suhtes jääb konverentsi enda otsustada, kas ta tahab seda küsimust arutada kahel konverentsil või piirduda ainult ühekorde arutlusega ja otsustada kohe lõplikult.

Peale mainitud eriküsimuste on konverentsi päevakorral, nagu harilikultki, direktori aruanne ja mitmesugused muud aruanded.

A. G.

„The World Textile Industry. Economic and Social Problems“

Studies and Reports. Series B (Social and Economic Conditions) No. 27.

International Labour Office, Geneva, 1937. Vol. I/II.

Üldmainitud nime all ilmus aasta lõpul Rahvusvahelise Tööbüroo väljaandel 2-koiteline uurimus prantsuse ja inglise keeles tekstiiltööstuse sotsiaalsete ja majanduslike probleemide kohta ülemaailmses ulatuses.

Rahvusvahelise Tööbüroo „Uurimuste“ sarjas (Studies and Reports) ilmuvad väljaanded on oma erapooletuse, asjalikkuse, põhjalikkuse ja hõlmavuse tõttu leidnud kõikjal üldist tunnustamist. Need väljaanded on seetõttu otseselt paratamatult tarvilised igale vastava küsimusega tegelevale isikule ja asutusele.

Eriti peab seda märkima ülalmainitud raamatute kohta.

Kuna I köide on peamiselt kirjeldav ja sisaldab võrdlemisi vähe statistilisi andmeid, siis II köide, ümberpöörduvalt, koosneb statistilistest tabelitest — toodangu, tarbimise, tööjõu, tööaja, palkade jne. kohta. A. G.

Raudteede kommertsialiseerimine

Kõigi raudteelaste seas on tekitanud suurt elevust raudteede eripõhikirja alusele viimise või n.-n. kommertsialiseerimise küsimus. See kava ei ole mitte esmakordne, vaid mäletatavasti on see küsimus päevakorral olnud korduvalt ka varem aastail. Tähendatud kava järgi tahetakse raudtee eksploateerimisele kulutatavad kulusummad ja eksploateerimisest saadud tulud lahutada riigi eelarvest ning anda raudteele selle majandamise kui ka valitsemise suhtes riigi ettevõtte kuju, nii kui seda näiteks on Riigi Sadamatehased praegu. Kavatsitava ümberkorraldusega taotletakse n.-n. painduvust raudteede eksploateerimisel.

Organiseeritud raudteelased on üldiselt raudteede kommertsialiseerimise kava vastu, kuid sealjuures asuvad kindlal seisukohal, et kui raudteede kommertsialiseerimine tingimata vajalikeks peaks osutama asjatundjate otsusel, siis vähemalt ei tohiks raudtee teenijate ja tööliste praegune majanduslik ega õiguslik olukord seega halveneda. Raudteelaste kutseorganisatsioonide vahelisel nõupidamisel otsustati paluda selle kava andmist tutvustamiseks organisatsioonidele ja võimaldada seisukoha avaldamist vähemalt teenijate ja tööliste majanduslikku ning õiguslikku olukorda puutuv osas.

Teedeministri korraldusel võimaldati organisatsioonidele esialgse kommertsialiseerimise kavaga tutvumine ja enne jõule aset leidnud kutseühingute vahelisel nõupidamisel avaldati selle kohta teenijate ja tööliste esinduse seisukohad. Üldiselt võib ütelda, et selle kava järgi raudteelaste olukord jääks ebakindlaks ja ülemusest liig olenevaks. Kuuldavasti on see kava uuesti ümbertöötamisel. Raudteelaste esindaja algatusel nõudis ka Tööliskoda selle kava kohta koja seisukoha avaldamise võimaldamist. Tööliskoja esindajal oli selles asjas kõnelus teedeministriga, kes selle soovile lubas vastu tulla.

Töölissharidustöö kursus Kiviõlis

Eesti Haridusliidu poolt oli korraldatud 5. ja 6. skp. Kiviõli rahvamajas töölissharidustöö kursust, millest võttis osa ligi pool sada kaevanduspiirkonna töölisvanemat, kutseühinglast ja hariduslike organisatsioonide tegelast. Osavõtjaid oli saanud ka Küttejõust, Kohtlast ja Kohtla-Järvelt.

Kursustel tutvustati koosloijaid töölissharidustöö ülesannetega ja anti praktilisi juhiseid haridustöö korraldamiseks. Tööliskoja nõunik A. Renn ning kõneles töölisvanemate ülesandest haridustöö korraldamisel.

Läbirääkimistel toodi ette mitmeid raskusi, mis esinevad kohapeal töölissharidustöö alal.

Nõuandenurk

KÜSIMUS 10: Kas tööüli algatamiseks tööliste esindajad peavad esitama tööandjale streigiähvarduse?

VASTUS: eitav.

Tööülide lahendamise seaduse § 1. järgi on pooled kohustatud kasutama seaduses ettenähtud tööülide lahendamise korda, kui nad omavahel ei saavuta kokkulepet ja kui selle tõttu ähvardab tekkida streik. Streigi lubamine on sotsiaalministri, ja kuna seadus arvestab ainult lubatud streike, siis streigi all Tööülide lahendamise seaduse § 1 mõttes tuleb mõista seesugust streiki, mis võib tekkida, kui sotsiaalminister seda lubab. Järelikult streigiähvardus on on ainult eventuaalne, võimalus mis poolte, või ühe poole, veendumuse järgi võib tekkida. Seejärel ei ole vaja tööüli algatamiseks tööandjale esitada mingit streigiähvardust.

KÜSIMUS 11: Kas tööandja saab tööinspektori poole pöörduda palvega, et viimane hakkaks vahemeheks tööüli lahendamisel ainult siis, kui on tööliste üldkogu koosoleku otsus tööüli algatamiseks või kirjalik volitus tööüli algatamiseks?

VASTUS: eitav.

Juhul, kui tööüli soovivad algatada tööüli, on vajaline üldkogu otsus või kirjalik volitus tööüli algatamiseks. Tööandja poolt algatatud tööüli puhul pole see vajaline. On vajaline ainult, et tööandja oleks jõudnud veendumusele, et ta ei saavuta tööülistega omavahel kokkulepet küsimustes, mis võivad olla kollektiivse tööüli asjaks.

I. Rebane.

Uusi kollektiivtellijaid.

1938. a. on „Tööliskoja Teataja“ kollektiivselt tellinud: A/s. A. M. Lutheri töölised, A/s. Ilmarise töölised, Eesti Klaasipuhujate Ametiühing, Balti Puuvillavabriku töölised, Kreenholmi töölised, Tallinna linna elektriijaama töölised, Viljandi linna ehitusosakonna töölised ja A/s. Fr. Krulli töölised. Varem olid „Tööliskoja Teataja“ kollektiivselt tellinud 1938. a. juba A/s. Volta töölised, Riigi Sadamatehaste töölised, Sindi tekstiilvabrikute o/ü. töölised ja Riigi Turbatööstuse töölised Ellamaal.

Tööliskoja esindajaks Riiginõukokku valis Tööliskoja juhatus 17. märtsil ühel häälel koja esimehe Johannes Kurvits'a.

Kaastöö

järgmisse numbrisse, mis ilmub aprilli algul, palume saata hiljemalt 1. aprilliks s. a.